

ВИЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ

по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

WYCHODZI

we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНИЕ.

Часть официальная: Вильно. — Всеподданнейшее письмо. — Известия о военных действиях. — О порядке возмещения долгов кредитным установлением. — Часть неофициальная: Общее обозрение. — Пруссия. Телеграфический депеш. — Литературный отдел: Изабелла, повесть т-жи Воды. — Текущая новость. — Письмо из Венеции. — Гигиена ядов. — Смѣсь. — Вильенскій дневникъ. — Объявления.

Часть Официальная.

ВИЛЬНО.

14-го сего мая, въ 3 часа по полудни прибылъ въ г. Вильно его высокопревосходительство членъ государственнаго совѣта, Вильенскій военный губернаторъ, генералъ-губернаторъ Гродненскій, Ковенскій и Минскій, начальствующій въ губерніяхъ Витебской и Могилевской, командующій войсками Вильенскаго военного округа генералъ отъ инфантеріи Михаилъ Николаевичъ МУРАВЬЕВЪ 2-й.

С.-Петербургъ, 11 мая.

ВСЕПОДДАННѢЙШЕЕ ПИСЬМО.

Отъ Императорскаго харьковскаго университета.

„Всемилюемый Государь!

„Сила народа въ твердости сознанія его правъ и обязанностей. Уясненіе этого сознанія — дѣло образованія. Здѣсь — общественное значеніе университетовъ и ихъ неразрывная связь съ судьбою народа.

„Вѣрныя нашему призванію, мы просимъ Васъ, Государь, принять выраженіе нашихъ всеподданнѣйшихъ чувствъ любви и преданности, въ виду возобновившихся посягательствъ на цѣлость и нераздѣльность всеароссійскаго государства.

„Послѣдствія эти — отголосокъ прошедшаго. Исторія произнесла уже надъ ними свой правдивый судъ, закрывъ его радомъ народныхъ бѣдствій и великихъ жертвъ, принесенныхъ въ защиту единства русской земли. Но написать свой приговоръ кровью двухъ единоплеменныхъ народовъ, исторія предоставила будущему ихъ братское примиреніе путемъ уравнинія и расширенія ихъ гражданскихъ правъ, удаленія тѣхъ преградъ, которыя постановило между ними прошедшее, и скрѣпленія ихъ кровнаго племеннаго союза силою взаимной любви и довѣрія для будущихъ историческихъ подвиговъ.

„Рядомъ дарованныхъ уже правъ, выраженнымъ Вашимъ Величествомъ твердымъ намѣреніемъ действовать въ томъ же направленіи и всепоощреніемъ, изреченнымъ въ день всеобщаго христіанскаго примиренія, Вы начертали, Государь, этотъ путь мира и любви, въ которыхъ заключается, мы вѣримъ, вѣрный залогъ спокойствія и благоденствія народовъ.

„Вашего Императорскаго Величества вѣроподданнѣе.“ (Слѣдуютъ подписи). (Слѣв. Поч.)

ТЕЛЕГРАФНЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Варшава, 10-го мая.

Отрядъ изъ 2 ротъ и взвода сумскихъ гусаръ, подъ начальствомъ капитана симбирскаго полка Кулакова, разбилъ шайку мятежниковъ въ лѣсничествѣ Кадыни, сейненскаго уѣзда, и преслѣдовалъ ее на разстояніи 30 верстъ; потеря мятежниковъ огромная.

Вильно, 11-го мая.

Посланный со стинціи Оранъ, троискаго уѣзда, казачій разбѣдъ изъ 12 казаковъ доискаго N 42-го полка подл командой сотника Елатонцева, открылъ въ имѣніи Орвада шайку вооруженныхъ мятежниковъ до 80-ти человекъ; замѣтивъ казаковъ, мятежники спѣшили уйти; Елатонцевъ послѣдовалъ за ними и гналъ до м. Столяшкы; тутъ мятежники хотѣли застрѣлится, но быстрою атакой казаковъ были обращены въ бѣгство, оставили на мѣстѣ 8 тѣлъ убитыхъ и потеряли захваченными въ плѣнъ 7 человекъ; кромѣ того, у нихъ отбито 3 знамя, 5 лошадей, нѣсколько ружей, пистолетовъ и другаго оружія. Съ нашей стороны потери не было. (Сын. Отец.)

Извѣстія о возникшихъ безпорядкахъ въ юго-западныхъ губерніяхъ. Изъ Бѣлой-Церкви получено донесеніе: Командиръ 6-го сапернаго баталіона подполковникъ Корсаковъ получилъ 27 апрѣля свѣдѣнія, 1) что вооруженная шайка переправилась въ ночь съ 26 на 27 чрезъ р. Росъ, у с. Тропки на правый ея берегъ, потянула къ с. Яблонювкѣ и 2) что въ лѣсахъ тарашанскаго уѣзда, близъ м. Ракитно, замѣчены значительныя шайки.

Подполковникъ Корсаковъ, полагая изъ направленія, взятаго шайками, что они намѣрены соединиться въ окрестностяхъ Ракитно, командировалъ на подводахъ капитана Фохта съ командою въ 110 человекъ на селеніе Езерное съ приказаніемъ преслѣдовать шайку, если бы она предупредила его въ Езерномъ, по направленію на м. Насташку. Выбѣжавъ съ тѣмъ прямо въ с. Ракитно командированъ капитанъ Чистяковъ съ командою въ 80 человекъ. Кромѣ того, 28 апрѣля подполковникъ Корсаковъ, по полученіи извѣстія о появившейся въ окрестностяхъ Синявы шайки мятежниковъ, направилъ немедленно для преслѣдованія ея 70 человекъ подл командою штабсъ-капитана Тихенко. Команда капитана Фохта, пройдя Одышанку, Езерное и Насташку, не открыла слѣдовъ мятежниковъ, которые по собраннымъ свѣдѣніямъ

разсѣялись въ тарашанскихъ лѣсахъ. Капитанъ Фохтъ возвратился въ Бѣлую Церковь на разсвѣтъ 28 апрѣля. Капитанъ Чистяковъ со ввѣренною ему командою выступилъ въ 5 часовъ по полудни, 27 апрѣля, прибылъ къ 4 ч. утра въ с. Житніе горы, пройдя Блющницы и Чепелевку и не встрѣчая нигдѣ мятежниковъ.

По собраннымъ въ Житнихъ горахъ свѣдѣніямъ, оказалось, что шайка находится около с. Савинцы. Капитанъ Чистяковъ съ командою немедленно двинулся туда вмѣстѣ съ пѣшими крестьянами, и настѣгъ шайку у Розалиевки. Замѣтивъ приближающуюся войска, инсургенты изъ Розалиевки кинулись сначала на Мировку, а потомъ на Спендовку. Преслѣдуя мятежниковъ по пятамъ, капитанъ Чистяковъ заставилъ ихъ свернуть на Узинъ, гдѣ передъ собравшимися изъ окрестныхъ деревень крестьянами, шайка въ числѣ 40 человекъ положила оружіе. Во время преслѣдованія у инсургентовъ убито 10-ть, ранено 4. Съ нашей стороны крестьянъ убито 2 и ранено 1. Команда остановилась для отдыха въ с. Узинѣ. Туда же по требованію полиціи отряженъ 28 апрѣля подполковникъ Корсаковъ съ прапорщикомъ Армаковъ съ 70 человекъ.

Изъ Богуслава получено донесеніе: Мятежники оставили Богуславъ 27 апрѣля утромъ и удалились, по собраннымъ свѣдѣніямъ, въ лѣса между селеніями Кошеватомъ, Лукою, Синицею и Степкомъ. Вслѣдъ за мятежниками прибыли въ Богуславъ, съ пути слѣдуя на квартиры въ Черкасскій уѣздъ, 2 роты 4 баталіона подольскаго резервнаго пѣхотнаго полка и 3 роты 4 баталіона прагскаго резервнаго пѣхотнаго полка, подл командою полковника Жердева, и взводъ саперъ отъ резервнаго сапернаго полубаталіона, къ 8-ми часамъ по полудни. По слѣдванію между командирами частей и начальникомъ каневской полиціи совѣщанія, отрядъ раздѣлился на двѣ части, которыя и двинулись 28 числа съ разсвѣтомъ, первая, подл командою полковника Жердева, изъ трехъ ротъ прагскаго баталіона, на д. Синицу, чрезъ Молодецкій лѣсъ, къ Лукѣ и Кошевату, другая, изъ остальныхъ 2 1/2 ротъ, подл начальствомъ полковника Жукова, по дорогѣ на Баранье поле, также къ Лукѣ, гдѣ отряды должны были соединиться. Полковникъ Жуковъ съ своимъ отрядомъ не нашелъ мятежниковъ. По прибытіи же въ д. Луку онъ услышалъ выстрѣлы по деревнѣ сзади и, оборотившись тотчасъ изъ селенія, замѣтилъ шайку въ 300 человекъ, изъ коихъ треть была конныхъ.

Увидѣвъ войска, шайка обратилась въ поспѣшное бѣгство. Полковникъ Жуковъ гналъ ее до Вовкобрунскаго поля, гдѣ окончательно шайка разсѣялась и отрядъ незамѣтно вышелъ лѣвымъ флангомъ къ правому флангу отряда Жердева, который при преслѣдованіи наступившей шайки положилъ мятежниковъ убитыми до 60 человекъ. Кромѣ этого при возвращеніи отряда полковника Жукова обратно въ Луку для отдыха найдено убитыхъ мятежниковъ, кромѣ показанныхъ въ отрядѣ Жердева 25 человекъ. Въ плѣнъ взято мятежниковъ 20. Съ нашей стороны убитъ 1 рядовой и ранено 4, прагскаго резервнаго пѣхотнаго полка. Въ отрядѣ полковника Жукова убитыхъ и раненыхъ не было. Крестьяне много помогали войскамъ; ими захвачено 20 человекъ поляковъ.

Крестьянинъ села Луки, Грицко Кравченко, замѣтивъ мятежника, убившаго рядоваго прагскаго полка, кинулся на него и захватилъ въ плѣнъ.

Для единства въ дѣйствіяхъ противъ мятежниковъ, появившихся въ Зѣтнгородскомъ и окрестныхъ уѣздахъ, назначенъ начальникомъ войскъ Зѣтнгородскаго, Черкаскаго Чигиринскаго и Уманскаго уѣздовъ генералъ-лейтенантъ Батговутъ. Войска же въ Бердичевскомъ и Житомирскомъ уѣздахъ поручены для дѣйствія противъ мятежниковъ начальнику Волынской губерніи.

Въ Подольской губерніи шайекъ не замѣчено. Въ Кіевѣ спокойно.

отъ 4 мая 1863 года.

Получено подробное донесеніе о нападеніи, произведенномъ мятежниками на деревню Соловьевку Радомысльскаго уѣзда въ ночь на 28 апрѣля: Партия инсургентовъ, образовавшаяся 26 апрѣля въ Кіевскомъ уѣздѣ, изъ 21 человека, слѣдовала чрезъ м. Фастовъ, Васильковскаго уѣзда, с. Дидовщину, гдѣ мятежники взяли у экономическаго служителя нейтанку, въ с. Голяки. Тутъ инсургенты у помѣщика забрали свѣжихъ шесть лошадей на мѣсто изнуренныхъ, и прибыли, въ ночь на 28 апрѣля, къ Соловьевкѣ. Крестьяне, предувѣдомленные о приближеніи мятежниковъ, вооружились косями, долотами надѣтыми на древки и дручами, не пропускали черезъ селеніе инсургентовъ, требуя ихъ въ волостное правленіе для предьявленія бумагъ, на что инсургенты отвѣтили выстрѣлами. Крестьяне смѣло вступили въ бой съ мятежниками, при чемъ у мятежниковъ убито 12 и ранено 9, изъ коихъ двое опасно. Изъ крестьянъ 1 слабо раненъ сабельнымъ ударомъ.

Въ числѣ убитыхъ мятежниковъ оказались: Іосифъ Бесядовскій, Болеславъ Крынскій, Адольфъ Претякевичъ, Францъ Бубовскій, Кондратъ Избинскій и Алексій Василевскій. Прочіе неизвѣстны.

Въ числѣ раненыхъ: студентъ Кіевскаго университета: Антонъ Костюшко, Викентій Василевскій, Степанъ Выговскій, Готфридъ Пржедильскій, Мечиславъ Куржанскій, окончившій курсъ университета Антонъ Юрьевичъ, помѣщикъ сыновья: Болеславъ Пышинскій и Владиславъ Шарамовичъ и Одесскій мѣщанинъ Алексій Стрѣльченко.

Оружія взято: 19 ружей, 7 пистолетовъ, 5 сабель, 3 кинжала. Также много взято грамотъ, печатанныхъ золотыми буквами, другихъ бумагъ и картъ.

Раненные инсургенты препровождены въ Житомиръ подл конвоемъ доискаго казачьяго N 4 полка, который

T R E S C

Члѣсъ урѣдова: Вильно. — Наподданнейшій листъ. — Вѣдомости о wypadкахъ военныхъ. — О застрахованіи долговъ до инситуцій кредитовъ.

Члѣсъ неурѣдова: Погодъ оглоны — Прусы. — Деппе телеграфиче. — Дѣялїтїе рачкї: Ізабелла, повесть пани Вудъ. — Вѣдомости бїаже. — Лїстъ въ Венеціи. — Гїгїена тучїа. — Розмїтїосї. — Дїенникъ вїленскї. — Огłoszenia.

Члѣсъ Урѣдова.

WILNO.

Дня 14 мая о godzinie 3-ей по полудни, przybył do Wilna jaśnie wielmożny członek rady państwa, wileński gubernator wojenny, generał-gubernator grodzieński, kowieński i miński, oraz zarządzający naczelnie w guberniach witebskiej i mohylewskiej, dowódca wojskami wileńskiego okręgu wojennego, generał-piechoty Michał syn Mikołaja MURA W JEW 2-gi.

St.-Petersburg 11 maja.

LIST NAJPODDANNIEJSZY

od Cesarskiego uniwersytetu charkowskiego.

Najmilsieściwszy Cesarzu!

„Siła narodu spoczywa w gruntownym przeświadczeniu o swych prawach i obowiązkach. Wyjaśnienie tego przeświadczenia jest dziełem oświaty. Tu jest znaczenie społeczne uniwersytetów i ich nierozdzielny związek z losami narodu.

„Wierni naszemu powołaniu, prosimy Ciebie Cesarzu, przyjąć wyraz naszych najpoddaniejszych uczuć miłości i przychylności w obec wznowionych knoń na całość i nierozdzielność państwa Wszech Rosji.

„Pretensje te, to odgłos przeszłości. Dzieje wydały już o nich swój sąd sprawiedliwy, wzmacniając go szeregiem nieszczęśliwych i wielkich ofiar, poniesionych na obronie jednoci ziemi rosyjskiej. Lecz zapisawszy wyrok swój krwią dwóch jednoplemiennych narodów, dzieje zostawiły przyszłości bratnie ich przymierze, na drodze zrównania i rozszerzenia ich praw cywilnych, usunięcie tych przeszkód, które przeszłość między nimi postawiła i wzmacnienia ich pokrewnego plemiennego sojuszu, mocą wzajemnej miłości, i dźwierzania przyszłym dziejom czynom.

„Szeregiem nadanych już praw, wyrażonym przez Waszą Cesarską Mość stałym zamiarem działać w tymże kierunku, a powszechnym przebaczeniem, wyrzeczonem w dniu ogólnego przymierza chrześcijańskiego, Ty zakresliłeś Cesarzu, tę drogę pokoju i miłości, w których zawiera się, wierzymy temu, istny zadatek spokoju i pomyślności narodów.

„Waszej Cesarskiej Mości wierni poddani.“ (Następują podpisy.)

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Warszawa 10 maja.

Oddział z 2 rot i plutonu huzarów sumskich pod dowództwem kapitana siemirskiego pólku Kulakowa rozbił bandę powstańców w lęborskie Radysz powiatu sejnieskiego i ścigał ją przez 30 wiorst — strata powstańców bardzo wielka.

Wilno 11 maja.

Wysłany ze stacji Oran, w powiecie trockim rozjazd kozaczy, z 12 kozaków, dońskiego N. 42 pólku pod dowództwem setnika Elatoncewa, wykrył w majątku Orwada, bandę uzbrojonych powstańców do 80 ludzi; postrzegli ich kozaków, powstańcy zaczęli uciekać. Elatoncew pędził się za nimi aż do Stokliszek: tam oni chcieli się bronić, lecz bystrym natarciem kozaków zmuszeni byli do ucieczki, zostawiając na placu 8 trupów i 17 jeńców schwytanych, prócz tego odebrano im 3 chorągiewki, 5 koni, kilka fuzji, pistoletów i innę broń. W wojsku straty niebyły.

— Wiadomości o nieporządkach w południowo-zachodnich guberniach.

Donesiono z Białej Cerkwi: iż dowódca 6 bataljonu saperów podpułkownik Korsakow 27-go otrzymał wiadomości: 1) że uzbrojona banda w nocy z 26 na 27 przeprawiła się przez rz. Ros pod Trojszkami na prawy brzeg i pociągnęła ku Jablonówce i 2) że w lasach ptu taraszczańskiego pod Rokitnem zauważano znaczne bandy.

Podpułk. Korsakow, sądząc z kierunku band, iż one zamierzają połączyć się koło Rokitna, posłał na podwodach kap. Fochta ze 110 ludźmi ku wsi Jeziornej w kierunku ku m. Nastaszki. Jednocześnie wprost do Rokitna posłano kap. Czysziakowa z 80 ludźmi. Prócz tego 28 kw. Podpułk. Korsakow, otrzymawszy wiadomość o widzianych w okolicach Sinawy bandzie, posłał tam 70 ludzi pod dowództwem kap. Tichenko. Komenda kap. Fochta przebywszy Olszanek, Jeziornę i Nastaszkę, nie odkryła śladów powstańców, którzy pierzchnęli po lasach taraszczańskich. Kap. Focht powrócił do Białej Cerkwi, o świcie 28 kwietnia. Kap. Czysziakow ze swą komendą wyszedł o 5-jej godzinie po połud. 27 kwiet., przybył na godzinie 4-tą

z rana do w. Żytne Góry, przeszedłszy przez Bloszczyce i Czepielówkę, niespotkawszy nigdzie powstańców.

Podług otrzymanych wiadomości w Żytnich Górach, pokazało się, iż banda znajduje się koło w. Samincey. Kap. Czysziakow z komendą ruszył tam razem z włościanami i napadł na bandę pod Rozalówką. Postrzegli wojska, powstańcy z Rozalówki poszli naprzód na Mirówkę, a później na Spendówkę. Ścigając śladami powstańców kap. Czysziakow, zmusił ich pójść na Uzin, gdzie przed zebrałymi z okolic włościanami banda w liczbie 40 ludzi złożyła broń. W czasie ścigania u powstańców zabito 10, raniono 4. Ze strony włościan zabito 2 i ranny 1. Komenda dla odpoczynku zatrzymała się w Uzinie. Na żądanie policji, wysłano tamże 28 kwietnia przez podpułk. Korsakowa 70 ludzi pod dowództwem praporszczyka Artamakowa.

Z Bogusławia otrzymano doniesienie, że powstańcy opuścili Bogusław 27 kwietnia z rana i usunęli się do lasów między wsiami Koszowatą, Łuką, Sinicą i Stekiem. Tuż za powstańcami przybyli na kwatery do czerkaskiego pttu 2 rot 4 bataljonu podolskiego pólku pieszego rez-rwów i 3 rot 4 bataljonu praagskiego pólku poi dowództwem pułk. Zerdziwa i pluton saperów o godzinie 8 po południu. Po uczynionej między dowódcami oddziału i naczelnikiem policji kaniowskiej naradzie, oddział podzielił się na 2 części, które 28-go o świcie wyruszyły pierwsza pod dowództwem puł. Zerdziwa z 3 rotami ku Sinicy przez lasy molodecki ku Łuce i Koszowatę, — druga z 2 1/2 rotami pozostałymi pod dowództwem pułk. Zukowa po drodze na Baranie Pole też ku Łuce, gdzie się miały połączyć oba oddziały. Pułk. Zukow ze swym oddziałem nieznalazł powstańców. Przybywszy do Łuki usłyszał strzały za wsią i wyszedłszy natychmiast z wioski postrzegł bandę z 300 ludzi.

Zobaczawszy wojsko, banda poczęła śpiesznie uciekać. Pułk. Zukow pędził ją do wówkobruńskiego pola, gdzie banda ostatecznie pierzchnęła i oddział niepostrzeżenie przytknął lewem skrzydłem do prawego skrzydła Zerdziwa, który w czasie ścigania bandy położył z niej trupów do 60 ludzi. Prócz tego przy powrocie oddziału pułk. Zukowa do Łuki dla odpoczynku, znalezione jeszcze zabitych powstańców 25 opoż wzmiarkowanych w oddziale Zerdziwa. W niewolę wzięto powstańców 20. W wojsku zabito 1 szeregowca i raniono 4 z praagskiego pólku. W oddziale Zukowa zabitych i rannych niebyło. Wiele pomagali wojsku włościanie, którzy schwytali 20 polaków.

Włościanin wsi Łuki, Hrycko Krawczenko, postrzegłszy powstańców, którzy zabili szeregowca praagskiego pólku rzucił się na niego i wziął go w niewolę.

Dla jednoci w działaniu przeciw powstańcom, w zwienigrodzkim i sąsiednich powiatach, mianowany został naczelnikiem wojsk zwienigrodzkiego, czerkaskiego, czechyńskiego i humańskiego powiatów jen. porucz. Baggowit. Wojska w żytomirskim i berdyczowskim powiatach oddane pod zarząd naczelnika gub. wołyńskiego.

W gub. podolskiej band niezanuważano. W Kijowie spokojnie.

Dnia 4-go maja 1863 roku.

Otrzymano szczegółowe doniesienia o napadnięciu powstańców na wieś Sołowjówkę radomyskiego pttu, w nocy na 28 kwietnia. Partja powstańców uformowana 26 kwietnia w pow. kijowskim z 21 ludzi szła przez m. Fastow, w pow. wasilkowski, wieś Didowszczyznę, gdzie powstańcy wzięli u ekon ma najtyczankę, do wsi Holaki. Tam powstańcy zabrali u obywatela 6 koni na miejsce zmęczonych, i przybyli w nocy 28 kwiet. do Sołowjówki. Włościanie uprzedzeni o przybyciu powstańców, uzbroili się w kosy, dłota nabite na drzewca, nieprzepuszczali powstańców przez wieś domagając się, aby się stawili do zarządu gminowego i okazali papery, na co powstańcy odpowiedzieli strzałami. Włościanie śmiało stanęli do boju, przy czem u powstańców zabito 12 i raniono 9, z których 2 ciężko. Z włościan 1 raniony lekko szabłą.

W liczbie zabitych powstańców znaleziono: Józefa Biesiadowskiego, Bolesława Rrynieskiego, Adolfa Pretiatkiewicza, Franciszka Bubowskiego, Kondrata Izbińskiego i Aleksego Wasilewskiego. Reszta nieznanymi.

W liczbie rannych byli studenci uniwersytetu kijowskiego: Antoni Kościuszko, Wincenty Wasilewski, Stefan Wyhowski, Godfryd Przedpelski, Mieczysław Kurzański, Antoni Jurewicz, który ukończył kurs uniwersytetu; synowie obywatelscy: Bolesław Pieszyński i Władysław Szaramowicz, i mieszczanin odeskki Aleksey Strelezenko.

Broń zabrano: 19 fuzji, 7 pistoletów, 5 szabli, 3 sztylety. Wzięto też wiele listów drukowanych złotymi literami, innych papierów i mapp.

Rannych odstawiono do Żytomierza pod eskortą dońskiego kozaczego N. 4 pólku, który na wiadomość o pow-

по извѣстію о мятежникахъ въ Соловьевѣ прибылъ туда изъ с. Кочерева, съ пути слѣдовавша въ Устидугъ. Оружіе оставлено у крестьянъ на случай новаго нападенія. Полагаютъ по слухамъ, что нѣсколько шаекъ, направляющихся съ юга будутъ проходить чрезъ Брусилу. Приняты надлежащія мѣры.

Изъ Волынской губерніи получено свѣдѣніе, что мятежники Житомирскаго уѣзда перешли въ Любарскій уѣздъ.

Любарскій уѣздъ спитъ, при чемъ убитъ 1 рядовой. Также въ уѣздахъ Новоградъ-Волынской и Заславской шайки мѣстами усиливаются.

Вышедшая изъ Сквирскаго уѣзда шайка напала на с. Иваницу, при чемъ убито 3 крестьянина и 1 тяжело раненъ. Митенниковъ захвачено болѣе 10 человекъ.

Изъ Владимирскаго уѣзда получено по телеграфу допущеніе генераль-адъютанта графа Ржевусскаго: Узнавъ о намѣреніи Галицкихъ мятежниковъ вторгнуться въ Волынскую губернію, графъ Ржевусскій, направивъ въ Гороховъ роту пѣхоты и эскадронъ гусаръ, а въ Порыцкѣ 9 ауга Езова съ полсотней казаковъ доискаго N. 27 полка. Есаулъ Езовъ, получивъ свѣдѣніе, что въ лѣсахъ у Иваницы собралась партія мятежниковъ, бросился противъ нея и всю партію изъ 50 вооруженныхъ взялъ въ плѣнъ. Кромѣ того взято 27 лошадей, 10 возовъ, 24 ружья, 9 пистолетовъ, 8 сабель, пороха, припасы и печатныя грамоты.

Крестьяне оказали усердное содѣйствіе, тотчасъ же показавъ гдѣ находится шайка.

Въ прочихъ мѣстахъ Владимирскаго уѣзда, равно какъ и въ Подольской губерніи все спокойно.

Въ Кіевѣ порядокъ нарушенъ не былъ.

Отъ 5-го мая 1863 года.

Шайки, образовавшіяся въ Кіевскомъ и Радомысльскомъ уѣздахъ скрылись въ Митальскихъ лѣсахъ. Посланный для развѣдыванія изъ Кіева эскадронъ Глуховскаго драгунскаго Ея Императорскаго Высочества Великой Княгини Александры Голицыной полка, дошелъ до Бородинки, производя во всѣ стороны развѣды, и не нашелъ слѣдовъ мятежниковъ. Въ Митальскіе лѣса послана часть пѣхоты изъ Малина и Радомысли.

Генераль-майоръ Кренке донесъ объ уничтоженіи шаекъ въ Васильковскомъ уѣздѣ. Шайки эти сформировались въ имѣніяхъ графовъ Браницкихъ въ окрестностяхъ м. Бѣлой Церкви. Лѣсъ шаекъ въ Васильковскомъ уѣздѣ было четыре. Первая мятежная шайка, образовавшаяся въ Шамаевкѣ, была захвачена у Спендовки и Узени крестьянами, при слѣдованіи ея капитаномъ Чистиковымъ съ командою изъ 6 сапернаго батальона. Предводитель шайки Свиновичъ, изъ Велико-Половцаго, уроженецъ Царства Польскаго, пѣтъ въ плѣнъ. Помощникъ его Лавинскій убитъ. По полученнымъ болѣе подробнымъ свѣдѣніямъ, изъ этой шайки убито 11 и тяжело ранено 5; взято въ плѣнъ 76. Со стороны крестьянъ убито 2, ранено 1, и убитая крестьянская лошадь. Подробности слѣдованія шайки уже извѣстны.

Вторая шайка сформировалась въ Житинскихъ горахъ и направлялась въ Таращанскіе лѣса, гдѣ была разбита уланамъ резервнаго дивизиона смоленскаго полка и окончательно уничтожена крестьянами подъ руководствомъ мирового посредника Маслова. Начальникъ шайки Ясинскій убитъ. Уничтоженію этой шайки много способствовали: синявскій волостный старшина Деренко и сотскій Проконій Стинка, также староста селенія Прусь Якимъ Рѣдка.

3-я шайка появилась у Ковалевки, ограбила въ Винницкихъ ставахъ имѣніе мирового посредника Пентка и быстро ушла въ 52 человекъ. Шайка эта была заарана поголовно крестьянами с. Гребенки, поднявшимися подъ командою весьма распорядительнаго волостнаго старшины Ивана Шадуры. Онъ съ двумя товарищами въ рукопашномъ бою одолѣлъ 9 человекъ и связалъ ихъ.

Четвертая шайка, показавшаяся изъ кіевскаго уѣзда въ с. Пасецкомъ и преслѣдуемая 4-ю ротою 5 сапернаго батальона, бѣжала на Фастовъ, Дзювинину и Соловьевку, гдѣ какъ уже извѣстно, уничтожена крестьянами.

Сквирская шайка, сформировавшаяся въ Терешкахъ и направлявшаяся въ Харківку, успѣла укрыться отъ преслѣдованія. Хотя команда отъ бѣлостокскаго резервнаго полка подъ начальствомъ командира его, полковника Домашнева, настигла шайку у с. Яроповичъ и завязала съ ней перестрѣлку, но мятежники болѣею частью конные, или на хорошихъ подводахъ, успѣли ускрыться къ житомирскому уѣзду и дальнѣйшее преслѣдованіе, по случаю сильнаго утомленія людей и лошадей, было прекращено. У мятежниковъ однако же отбито нѣсколько повозокъ съ багажемъ, три ружья, пика, болѣе 100 деревенныхъ крестьянъ съ расписіемъ, служившихъ въ-его знаменіи и захвачено 6 человекъ плѣнныхъ.

Въ волынской губерніи шайки продолжаютъ формироваться. Для дѣйствія противъ мятежниковъ посланы изъ Житомира летучій отрядъ, подъ начальствомъ флигель-адъютанта Казнакова, которому будутъ содѣйствовать войска изъ Новоградъ-Волынска.

Изъ прочихъ уѣздовъ тревожныхъ извѣстій не получено.

(Кіев. Телегр.)

О порядкѣ возмѣщенія долговъ кредитнымъ установленіямъ по просроченнымъ населеннымъ имѣніямъ.

(Продолженіе.)

Форма описи недвижимыхъ населенныхъ имѣній, заложенныхъ въ кредитныхъ установленіяхъ.

Описи недвижимому и движимому имѣнію владѣльца такого-то (имя, имя и фамилія), состоящему N губерніи N уѣзда, въ такихъ-то селеніяхъ, учиненная по случаю неисправности въ платежъ долга его по займу изъ такого-то кредитнаго установленія 18... года, N мѣсяца, N дня, 0000 рублей серебромъ, во исполненіе указа N губернскаго правленія, по отношенію NN послѣдовавшаго, такого-то земскаго суда такимъ-то членомъ, при свидѣтеляхъ такихъ-то N мѣсяца N дня 18... года.

Примечаніе. Если описываются горныя заводы, то опись производится на общемъ основаніи членомъ земнаго суда, вмѣстѣ съ горными чиновниками, для того начальствомъ ихъ отграженныя.

I. Мѣстныя удобства имѣній.

а) Въ имѣніи семь, такое-то или такія-то селенія, находящаяся при (или вблизи) такой-то судоходной рѣки, доставляющей удобный сплавъ хлеба, лѣса и тому подобнаго, либо при такой-то почтовой дорогѣ, шоссе или жѣзнодорожной дорогѣ, или же въ разстояніи столько-то верстъ, въ столько-то верстахъ отъ такого-то значительнаго или торговаго города или же отъ извѣстной пристани; или же, что судоходной рѣки, значительныхъ и торговыхъ городовъ или же пристатей вблизи не имѣется.

б) Въ имѣніи семь находятся такія-то озера и рѣки, на коихъ производится рыбная ловля.

в) Сбытъ произведеній бываетъ туда-то и такимъ-то способомъ.

II. О землѣ и угодьяхъ, принадлежащихъ владѣльцу имѣнія.

Въ селѣ такомъ-то состоитъ землі:

Подъ усадьбою и строениями, садами Десят. Саж. и огородами, гумениками, коноплянниками 000 00
Пахатной 000 00
Сенокосныхъ луговъ 000 00
(Земли, составляющія владѣльческую папину и сенокосы, описываются или мѣрою, либо она извѣстна, или количествомъ посѣва разнаго рода хлеба и приблизительнымъ показаніемъ произведеній отъ сенокосныхъ луговъ.)

Отхожая пустошь 000 00
(Отхожая пустошь описывается по величинѣ ихъ, т. е., гдѣ извѣстна мѣра площади (въ десятинахъ, саженьяхъ или уболахъ), тамъ означаетъ она; гдѣ мѣра неизвѣстна, тамъ означаетъ, по крайней мѣрѣ, количество посѣва и приблизительное пачисленіе луговыхъ произведеній. Если отхожая пустошь состоитъ въ общемъ владѣніи съ другими владѣльцами, то означаетъ, какаѣ часть оной принадлежитъ владѣльцу описываемаго имѣнія.)

(Если при описи окажется спорная земля, то и оную вносить въ опись, съ означеніемъ только, что она спорная.)

За симъ всей земли въ описываемомъ имѣніи 000 00

Въ томъ числѣ состоитъ:

а) въ непосредственномъ распоряженіи владѣльца 000 00

б) въ постоянномъ пользованіи крестьянъ по уставной грамотѣ, если крестьяне поселены при имѣніи 000 00

Къ описи прилагаются: засвидѣтельствованная мѣстнымъ мировымъ посредникомъ копія съ уставной грамоты, а также копія съ отдѣльныхъ условій, буде таковы заключены между землевладѣльцемъ и крестьянами. Если же крестьяне при составленіи уставной грамоты состояли на издѣльной повинности и вполнѣдствіи перешли на оброкъ, то о времени перехода крестьянъ на оброкъ прилагается къ описи особое удостовѣреніе мѣстнаго мирового посредника.

Примечаніе 1. Въ описи объясняется, состоятъ ли означенныя въ ней земли въ одной окружной междѣ или въ чрезполосномъ владѣніи, принадлежатъ ли оному владѣльцу описываемаго имѣнія, или общѣ съ сосѣдями и другими владѣльцами, съ означеніемъ доли, принадлежащей къ тому имѣнію изъ цѣлой дачи, столько-то мѣрою, либо она извѣстна.

Примечаніе 2. Вышеизложеннымъ образомъ должно показывать земли и угодья описываемыхъ селеній порознь, одного посѣла другого; но если количество оныхъ особо по каждому селенію, или по нѣкоторымъ изъ нихъ, неизвѣстно, въ такомъ случаѣ земли и угодья показывать или всѣхъ селеній вмѣстѣ, или же съ извѣстнымъ между нѣкоторыми только раздѣленіемъ, съ объясненіемъ, изъ какихъ именно свѣдѣній, т. е. плановъ, межевыхъ книгъ или другихъ актовъ, либо изустныхъ объясненій понятыхъ, извлечены показанія о землѣ и угодьяхъ, въ описи помѣщенныхъ, и что свѣдѣнія сии составляющія описи лица признаютъ вѣрными.

Примечаніе 3. Межевые планы, буде окажутся въ наличности, представлять въ кредитныя установленія вмѣстѣ съ описью; буде же составлены планы крестьянскому надѣлу и землѣ, оставшейся въ непосредственномъ распоряженіи владѣльца, то и таковыя планы прилагать къ описи.

Примечаніе 4. На отвѣтственность составляющихъ опись возлагается, чтобы въ описи непременно была показана вся земля, принадлежащая къ имѣнію.

III. Строенія, принадлежащая владѣльцу имѣнія.

Домъ. При описи оного должно показать: 1) каменный ли онъ или деревянный и чѣмъ крытъ; 2) мѣру его въ длину и ширину; 3) число этажей; 4) особую украшенія, кои невозможно отдѣлать отъ здания безъ неудобства, какъ-то: мраморныя, краснаго дерева и другаго рода полы, мраморныя, мѣдныя или чугунныя камины, дорожки обоев, зеркала въ стѣнахъ и т. п.

Къ дому принадлежатъ слѣдующія отдѣльныя строенія:

1) Они означаются каждое порознь: 1) ихъ величина, т. е. по длине, ширинѣ; 2) матеріаломъ, изъ коего сдѣланы, т. е. каменныя или деревянные; 3) чѣмъ крыты; 4) по ихъ назначенію—такая-то фабрика или заводъ.

При описи фабрикъ и заводовъ показываются: 1) въ какихъ строеніяхъ, владѣльцу принадлежащихъ, они состоятъ, т. е. въ каменныхъ или деревянныхъ и чѣмъ крытыхъ; 2) величина сихъ строеній, число этажей и покоевъ для жилья и для работы, по горнымъ же заводамъ сверхъ того число и величина рудниковъ, доменъ и другихъ заведеній; 3) число и величина строеній, назначенныхъ для храненія матеріаловъ и издѣлій; 4) число плотинъ, становъ или другихъ машинъ, употребляемыхъ для работы; 5) число рабочихъ; 6) количество издѣлій, т. е. отъ какого и до какого количества были оныя въ послѣдній пять лѣтъ.

8) Заводы, назначенныя для размноженія и продажи домашняго скота, какъ-то: лошадей, рогатого и мелкаго скота и т. п., описываются: а) въ строеніяхъ ихъ, по назначенію, величинѣ и матеріалу и б) въ произведеніяхъ, по количеству животныхъ, если владѣльцу до дня заключенія описи не вырѣлъ ихъ или не продалъ.

9) Постоялый дворъ, корчма или шинокъ описываются по ихъ величинѣ, матеріалу, мѣстоположенію и назначенію.

10) Мельница вѣтряная, или на такой-то рѣкѣ, описывается по величинѣ и матеріалу строеній, по ихъ назначенію, количеству поставовъ, рамъ и другаго рода машинъ.

11) Фруктовый садъ описывается: а) по величинѣ, длинѣ и ширинѣ и б) по количеству, величинѣ и назначенію оранжерей, теплицъ и парниковъ.

12) Овощные огороды и огородныя мѣста, описываются только по ихъ величинѣ и количеству заведенныхъ въ нихъ строеній для жилья рабочихъ, теплицъ и парниковъ.

13) Пчельная пасека, въ какой столько-то шеей, ульевъ.

14) Въ селѣ такомъ-то церковь, каменная или деревянная, приходская или домовая или внутри дома состоящая, или же кладбищенская, имѣть столько-то причта.

15) Такое-то богоугодное заведеніе или училище. При селѣ означается подробно родъ и пространство ихъ, сумма, употребляемая на содержаніе, и самый источникъ, изъ коего содержаніе сіе производится.

Примечаніе 1. Подобно сему описываются всѣ оказавшіяся въ имѣніи владѣльцу оного непосредственно принадлежащія заведенія, съ показаніемъ ихъ порознь, по селеніямъ гдѣ находятся, и съ означеніемъ противъ каждаго: ветхое оно, посредственное или прочное.

Примечаніе 2. Если въ заложенномъ имѣніи строеній, фабрикъ, заводовъ или сельскихъ заведеній, владѣльцу принадлежащихъ, не окажется, то сіе объясняется въ описи.

(Оконч. впрѣд.)

стѣнахъ прибылъ тамъ изъ Кочерева, изъ дороги до Усидуга. Броу оставлено у вѣсчанъ на wypadek новаго выбуху. Według pogłosce, zdaje się, iż kilka band idących z południa będą przechodzić przez Brusilow. Przedsięwzięto środki należyte.

Z gub. wolińskijskiej donoszą, iż powstańcy powiatu żytomierskiego przeszli do Lubaru.

Etap lubarski zdjęto, przy czym zabito 1 szeregowca. W powiatach Nowograd-Wolińskim i Zasławskim bandy się wzmagają.

Banda, która wyszła z pow. Skwirskiego, napadła na wieś Iwnicę, przy czym zabito 3 włościan i 1 ciężko rannego. Powstańców schwytano przeszło 10.

Z powiatu włodzimierskiego generał-adjutant hrabia Rzewuski telegrafował: dowiedziawszy się iż powstańcy z Galicji zamierzają przetrząść się z gub. wolińskijskiej, hr. Rzewuski posłał do Grochowa rotę piechoty i szwadron huzarów, a do Porycka essaula Jeżowa z pół secią kozaków dońskiego N. 27 pułku. Jeżow dowiedziawszy się iż w lasach pod Iwanicami zebrała się partja powstańców, rzucił się na nią i zabrał 50 ludzi zbrojnych w niewolę. Prócz tego wzięto 27 koni, 10 wozów, 24 fuzji, 9 pistoletów, 8 szabel, proch, zapasy i listy drukowane.

Włościanie gorliwie pomagali, wskazując na tychmiast gdzie się banda znajdowała.

W innych miejscach pow. Włodzimierskiego tudzież w gub. podolskiej wszystko spokojnie.

W Kijowie porządek nie był zakłócony.

5-go maja 1863 roku N. Bandy formujące się w kijowskim i radomyskim powiatach ukryły się w lasach migałskich. Wysłany dla rekonesansu z Kijowa szwadron głuchońskiego dragońskiego Jęj Cesarzowski Wysocki Wielkiej Księżny Aleksandry Józefowej w pułku, doszedł do Borołdianki, czyniąc na wsze strony rozjazdy i nieznalazł śladów powstańców. Do migałskich lasów posłano część piechoty z Malina i Radomyśla.

Generał major Krenke doniósł o zniszczeniu band w powiecie wasilkowskim. Bandy te tworzyły się w majątkach hr. Bраницких w okolicach m. Białej Cerkwi. Wszystkich band w powiecie wasilkowskim było 4. Pierwsza banda uformowana w m. Szamrajówce, była schwytana pod Spendówką i Uzenią przez włościan przy ściganu jęj przez kap. Czysiajkowa. Dowódca bandy Świncicki z Wielko Polowieckiego, urodzony w Królestwie Polskiem wzięty został w niewolę. Pomocnik jego Łapiński zabity. Podług bardziej szczegółowych wiadomości z bandy tej zabito 11 i ciężko rannych 5; jeńców 76. Ze strony włościan zabito 2, ranni i zabity koń. Szczegóły to już są wiadome.

Druga banda formowała się w Żytnich-Górach i poszła do lasów taraszańskich, gdzie została pobita przez ulanów smołenskiego pułku i ostatecznie zniszczona pod dowództwem pośrednika pojednawczego Masłowa. Naczelnik bandy Jasiński zabity. Do zniszczenia tej bandy wiele bardzo pomagali: sinawski starszyzna gminowy Derjenko i setnik Prokop Stinka, tudzież starosta wsi Pruss Riedka.

Trzecia banda ukazała się pod Kowalenkami, zrabowała majątek pośrednika Pentka i wprędce wzmożła się do 52 ludzi. Bandę tę pojmał pojedynczo włościanin w. Grebionki, który stanęł pod dowództwem starszyny bardzo czynnego Jana Szadury, który z dwoma towarzyszami pokonał 9 ludzi i związał ich.

Czwarta banda ukazała się z pttu. kijowskiego we wsi Plesieckie i ścigana przez 4-ą rotę bataljonu saperów uciekła na Fastow, Dziedowszczyznę i Solowjówkę, gdzie jak wiadomo została zniszczona przez włościan.

Banda skwirska uformowana w Tereszkach i która się skierowała do Charłówek skryła się od ścigania. Choćby komenda białostockiego pułku pod dowództwem pułkownika Domaszniwa napędziła bandę pod w. Jaropowycze i zaczęła z nią utarczkę, lecz powstańcy po większej części konno, lub na dobrych podwodach umknęli do pttu żytomierskiego, i dalsze ściganie z powodu zmęczenia ludzi i koni było zaniesane, u powstańców odebrano jednak kilka wozów z bagażami, 3 fuzje, pika, wielki krzyż drewniany z męką, który służył zamiast chorągwi i schwytano 6 jeńców.

W gub. wolińskijskiej bandy nie przestają się organizować. Przeciw nim posłano z Żytomierza oddział lotny pod dowództwem fliigel-adjutanta Kiznakowa, któremu będą dopomagały wojska z Nowograd-Wolińskijskiego.

Z innych powiatów wieści o niepokojach nieotrzymano. (Telegr. Kijow.)

O zaspakajaniu długów do instytucji kredytowych z majątków osiadłych, zalegających w terminie.

(Dalszy ciąg.)

Forma opisanja nieruchomości majątków osiadłych, zastawionych w instytucjach kredytowych.

Opisanie nieruchomości i ruchomego majątku właściciela takiego a takiego (urząd, imię i nazwisko) położonego w gubernji N, powiecie N, z takimi a takimi wsiami, sporządzone z powodu nieakuratności opłaty długu należącego się takiej a takiej instytucji kredytowej 18... roku N, miesiąca, N, dnia 0000 rubli srebrem, w wykonaniu ukazu N. rządu gubernjalnego, na odezwę N. nastalego, takiego a takiego sądu ziemskiego, przez takiego a takiego członka przy świadkach NN, miesiąca N, dnia N 18... roku.

U waga. Jeżeli opisują się zakłady górnicze, to opisanie sporządza się na zasadzie ogólnej przez członka sądu ziemskiego wspólnie z urzędnikami z górnictwa w tym celu od zwierzchności wydelegowanymi.

I. Dogodności miejsce majątku.

a) W majątku tym, takie a takie wioski znajdują się przy albo blisko takiej a takiej rzeki spławnej, mogącej spławiać zboże, las i t. d., albo przy takiej a takiej drodze pocztowej, szosie, drodze żelaznej, albo o tyle a tyle wiorst od znacznego miasta N, albo od pewnego portu; albo też, że rzeki spławnej, miast znacznych lub portów w bliskości się nieznajdują.

b) W majątku tym znajdują się takie a takie jeziora i rzeki, w których łowi się ryba.

c) Zbyt produktów odbywa się w taki a taki sposób i do miejsca N.

II. O gruntach i użytkach należących do posiadacza majątku.

We wsi N znajduje się gruntów:

Pod siedzibą i budowlami, ogrodami i sadami, gumienkami, konopiankami i t. d. nale- Dzies. Saz. żącymi do obywatela 000 00
Oromię 000 00
Sianożęci 000 00

(Grunta składające fermę obywatelską i sianożęci określają się miarą, jeśli takowa jest wiadoma, albo ilością posiewów różnego zboża i wyszczególnieniem przez przybliżenie produktów od sianożęci.)

Pustosz 000 00

(Pustosz opisują się podług wielkości, t. j. gdzie jest wiadomy pomiar (na dziesięciny, sążnie lub włoki) tedy określa się takowy; gdzie pomiar niewiadomy, tam się oznacza przynajmniej ilość posiewów i ilość produktów łącznych w przybliżeniu. Jeżeli pustosz zostaje we wspólnym posiadaniu, wtedy określa się jaka jej ilość należy do właściciela majątku opisuującego się.)

(Jeżeli przy opisanu znajduje się ziemia dyfferencyjna, to i ta wciąga się do opisanja z wyrażeniem tylko, iż takowa jest dyfferencyjna.)

W ogóle całej ziemi w majątku 000 00

W tej liczbie:

a) W bezpośrednim posiadaniu właściciela 000 00

b) W stałej używalności włościan podług listu nadawczego jeżeli włościanie są przypisani do majątku 000 00

Do opisanja przyłączają się: zaświadczenia przez pośrednika kopja z listu nadawczego, tudzież kopje z oddzielnych umów, jeśli takowe są zawarte między właścicielem i włościanami. Jeżeli zaś włościanie przy ułożeniu listu nadawczego, byli na pańszczyźnie i później przeszli na czynsz, to o czasie przejścia włościan na czynsz do kopji dodaje się osobne zaświadczenie pośrednika.

U waga 1. W opisanu wskazuje się, czy grunta są w jednym obrębie lub w szachownicach, czy należą do jednego właściciela majątku opisuującego się, czyli też wspólnie z sąsiadami i innymi posiadaczami, z oznaczeniem części należących do tego majątku z całej przestrzeni, tyle miary jeśli takowa wiadoma.

U waga 2. Takimże sposobem należy wykazywać grunta i użytki opisywanych wsi, pojedynczo jedna po drugiej; lecz jeśli ilość ta w każdej wsi osobno lub w niektórych z nich jest niewiadoma, w takim razie grunta i użytki wykazywać albo we wszystkich wsiach razem, albo tylko z niektórymi podziałami, z wyszczególnieniem z jakich źródeł t. j. planów, ksiąg mierniczych albo innych aktów, lub ustnych świadectw biegłych czerpano wykazy gruntów, użytków w opisanu podanych i że wiadomości te, osoby sporządzające opisanie uznają za rzeczywiste.

U waga 3. Plany miernicze, jeżeli się okaza, przedstawiać do instytucji kredytowych razem z opisanem; jeśli zaś są plany nadziału włościanskiego i ziemi zostających w posiadaniu właściciela, to i te dołączać do opisanja.

U waga 4. Odpowiedzialność za to aby cała ziemia należąca do majątku została wykazana w opisanu, ciąży na osobach sporządzających opisanie.

III. Budowle należące do właściciela majątku.

Dom. Przy opisanu onego należy wykazać: 1) czy jest murowany lub drewniany i czym kryty; 2) miarę onego na długość i szerokość; 3) liczbę piatr; 4) osobne ulepszenia, których nie można oddzielić od budynku bez niedogodności, jako to: marmurowe, mahoniowe lub inne podłogi; marmurowe, miedziane lub szpizowe kominki, drogie obicia lub zwierciadła w ścianach i t. d.

Do domu należą następujące oddzielne budowle:

1) Takowe szczególnieja się osobno: 1) co do obszaru t. j. na długość, szerokość; 2) co do materiału z którego zrobiono, to jest czy są murowane lub drewniane i 3) czym kryte; 3) co do ich przeznaczenia—aka a taka 4) fabryka lub zakład.

Przy opisywaniu fabryk i zakładów wykazują się: 1) W jakich z należących do właściciela budynkach takowe się znajdują, to jest czy w murowanych lub drewnianych i czym kryte, 2) obszar budynków, liczba piatr i pokoi mieszkalnych i robozych; w zakładach górniczych prócz tego liczba i obszar kopalni, domów i innych zakładów; 3) liczba i obszar budynków przeznaczonych do chowania materiałów i wyrobów, 4) liczba narzędzi i maszyn używanych do pracy, 5) liczba robotników, 6) ilość wyrobów, to jest od jakiej do jakiej ilości były one przez ostatnie pięć lat.

8) Zakłady przeznaczone do rozmnożenia i sprzedaży zwierząt domowych, jako to: koni, bydła i drobnych zwierząt i t. d. opisują się: a) w jakich są budynkach, jakiej wielkości i z jakiego materiału; b) co do ilości zwierząt, jeżeli właściciel do dnia zawarcia opisanja nie wyprowadził ich lub sprzedał.

9. Zajazd, karczma lub szynk, opisują się podług ich obszaru, materiału budynków, stosownie do ich przeznaczenia i położenia.

10. Młyn wiatrak, lub na rzecze opisują się podług obszaru, z jakiego materiału budynki, do czego służą, ilość koł, ram i innych machin.

11. Ogród fruktowy opisuje się: a) podług obszaru, długości i szerokości i b) podług ilości, obszaru i przeznaczenia oranżerii, cieplarni i parników.

12. Ogrody owocowe i place ogrodowe, opisują się tylko podług ich obszaru i ilości zawierających się w nich budowli dla pomieszczenia robotników, ciepłe i parników.

13. Pasieka pszczelna, w której tyle a tyle pszczoł, ulów.

14. We wsi takiej a takiej cerkiew, murowana lub drewniana, parafialna lub domowa, lub wewnątrz domu znajdująca się, albo też ementarza, ma tytu a tytu księży.

15. Taki a taki zakład dobroczynny lub szkoła. Przy tem wyraża się szczegółowie, rodzaj i obszar onych, summa używająca się na utrzymanie i same źródła onego.

U waga 1. Również się opisują wszystkie znajdujące się w majątku i do właściciela należące zakłady

Cześć Nieurzędowa.

Wilno, 15 maja.

POGLĄD OGÓLNY.

Nie sprawdzili się wieści o Berlinie; wprawdzie stosunki między sejmem i ministrami są nadzwyczaj wyjątkowe; ale poselstwo królewskie, którego treść podaliśmy w depeszy telegraficznej z przeszłego czwartku d. 24 maja, a w którym Wilhelm I radzi izbie obmyślenie środków pozwalających wrócić znowu do prawidłowych obrad, nie zostało bez wpływu. Przedstawiciele narodu przyjęli ogromną większością projekt adresu, ułożonego przez stronnictwo postępowe i środek lewicy. Według depeszy wysłanej z Berlina w piątek d. 22 maja wieczorem, 239 głosów przeciw 61-mu uchwalilo adres, w którym żądane przez ministrów oświadczenie, że prezes izby nie posiada nad nim władzy porządkowej, zostało odmówione. Izba zwała na ministrów odpowiedzialność za chybiony cel sejm i prosi króla o położenie końca niebezpieczeństwu zagrażającemu krajowi. Zdaje się, że 61 głosów przeciwnych adresowi zebrano w koleż zachowawców, stronnictwa katolickiego i w szeregach dawnych zwolenników pana von Vincke. „Dziennik francuzki Petersburski“ umieścił tekst projektu adresu w takim brzmieniu, w jakim go w przeszłą środę, wczoraj tydzień, komisja przedstawiała izbie po przyjęciu zmian doradczych w imieniu środka lewicy, przez pana Gneist. Rzeczona zgłoszenia nie są jeszcze wiadome; nie zdaje się przecie, aby słowa, że izba nie posiada już najmniejszego środka porozumienia się z ministrami, tudzież, że odmawia spółdziałania polityce teraźniejszego rządu i nakoniec, że prosi nie tylko o zmianę systemu, ale i o zmianę systemu, zostały za głosowane ostatecznie projektu adresu wykreślone.

We Francji zabieg przedwyborowy, co raz namiętniej popierane a przez hrabiego de Persigny. Czytelnicy „Kurjera“ wiedzą już z depeszy umieszczonej w przeszły wtorek, że minister spraw wewnętrznych, jawnie wystąpił przeciw kandydaturze pana Thiers. Listy poufne z Paryża zapowiadały, że cesarz Napoleon miał napisać do hrabiego de Persigny, że nie ma przeciw wejściu znakomitego dziejopisa do cia a prawodawczego. Ta wieść tak była głośna i tak znalazła wiarę, że minister spraw wewnętrznych uznał za właściwe uprosić cesarza, aby mu pozwolił umieścić w „Monitorze“ następny list do prefekta Sekwany.

„Pośpieszam z odpowiedzią na otrzymane doniesienie, w którym zawiadamiasz mnie panie prefekcie o rozniesionej pogłosce w drugim wyborczym obwodzie paryskim, iż rząd zważawszy się z wystąpieniem do walki przeciw panu Thiers, zamysła o cofnięciu pomocy swojej jego współzawodnikowi panu Devinck.

„Upoważniam pana do zaprzeczenia wręcz i stanowczo tej pogłosce.

„Gdyby p. Thiers, oddając hołd wielkości nowego cesarstwa, stanął w obec powszechnego głosowania jak przyjaciel naszych instytucji, rząd najchętniej powitałby jego powrót do życia obywatelskiego; ale skoro zgodził się zasiać, i to jak zapasnik w zgromadzeniu dawnych stronnictw złożonych jedynie z jawnych nieprzyjaciół cesarza i cesarstwa, uczynił sam niemożliwym rządowi przyjęcie, które tenże rząd skłonny był okazać dla wstawione go dziejopisa konsultatu i cesarstwa.

„Czy p. Thiers podda się głosowaniu powszechnemu, ohoćco, lub ze wstrętem;

czy zgodzi się wytlumaczyć przyszłe swoje postępowanie; czy zachowa je w tajemnicy—wszelka co do jego przekonani dwuznaczność jest niemożliwą. Pozostanie on jednym z przedstawicieli trybu potępionego przez Francję, i dla tego obowiązkiem jest rządu walczyć przeciw jego wyborowi.

„Uczciwość pana Thiersa aż nadto jest znana, aby miał złożyć przysięgę, którejby nie chciał dotrzymać. Ale p. Thiers pragnie wskrzeszenia trybu, który był zgubnym dla Francji i dla niego samego; trybu schlebającego próżności małej garstki, lecz zabójczego dla ogółu; trybu który wyruszył ze swej właściwej podstawy władzę i oddał ją na pastwę namiętnościom mównicy; trybu zamieniającego płodny ruch czynu na jałowe wiechrzenie słów; trybu nakoniec, który przez lat 18 wywołał tylko bezsilność wewnątrz i słabość zagranicą, i który poczęty w rokosz, ciągnął się wśród wrzawy rokoszowej i zginął w rokosz.

„Panie prefekcie, w obec Francji spotęgowanej, tej Francji, która stała się tak szczęśliwą i tak sławną tylko od chwili, w której p. Thiers i jego zwolennicy prześcili kierować jej sprawami; na łonie tego wielkiego miasta, dziś najspokojniejszego, najbogatszego i najpiękniejszego na świecie, — głosowanie powszechne nie postawi przeciw rządowi, co kraj wyrwał z przepaści, tych którzy go w nią wturcili. Paryż 21 maja 1863 roku.“

Przyznać należy, że ten głos namiętny zle brzmi w piśmie urzędowym; skorzystał z tego p. de la Guéronniere i chociaż występuje przeciw wyborowi pana Berriery, Odilon Barrot i hrabiego Montalembert, z tego tylko powodu, że żaden z tych znakomitych mówców nie chciałby być ministrem Napoleona III; co do pana Thiers wyraża się następująco:

„Wyłączamy z tej listy pana Thiers. Dziejopis pierwszego cesarstwa mógłby niewątpliwie zostać mężem stanu drugiego. Pan Thiers lubi władzę. Umysł jego jasny, praktyczny, płodny, dziwnie przypada do kierowania wielkimi sprawami, a jego gorąca miłość ojczyzny wyzwoliłaby go najłatwiej z więzów stronnictw.“

Nie jesteśmy zwolennikami wice hrabi de la Guéronniere, bo niestałość przekonań, jaką w sprawie włoskiej rozwinął, nie dozwala nam dobrze wróżyć o jego sumienności; ale musimy oddać sprawiedliwość odwadze, z jaką zapędy hrabiego de Persigny hamuje. Wprawdzie senator publiczny przed tygodniem nie znajdował dosyć pochwał dla pana Thiers, kiedy rozszedła się pogłoska, że cofa swą kandydaturę; ale wówczas jeszcze minister spraw wewnętrznych nie obarczył jego dziennika ostrzeżeniem i nie wypowiedział przed Francją, że ten dziennik nie jest wyrazem poufnej myśli rządowej. Cokolwiek bądź, błąd hrabiego de Persigny jest wielki i zdolny raczej pomóc, niż zaszkodzi znakomitemu dziejopisowi, który zastrasz się nie da, a odpowiedzieć na list prawdziwie krzywdzący i w obec społeczeństwa i w obec potomnych potrafi.

W liczbie współubiegających się o poselstwo do izby prawodawczej, dzienniki wspominają pana Odilon Barrot. Owoż znakomity mówca opozycyjny za Ludwika-Filippa wystąpił ze swoim wyznaniem wiary. Niewiadomo, czy Francja przebaczyła mu już osadzenie Rzymu, kiedy za rzeczypospolitej był ministrem spraw zagranicznych, teraz oświadcza tylko, że 12-to letnia przerwa w życiu politycznym nie sprawiła najmniejszej zmiany w jego przekonaniach.

Dzienniki paryskie przepełnione są o-

zwami ubiegających się o głosy wyborcze współubiegaweli. Między innemi piękna jest odezwa Edwarda Delessert, przypominająca wielkie zasługi jego ojca Gabriela Delessert, jednego z najrozsunniejszych, najodrośnionych i najdobroczynniejszych prefektów Sekwany pod Ludwikiem-Filippem, jakich Francja kiedykolwiek liczyła. Wybor syna pod orędowaniem pamięci ojcowskiej, zdaje się być niewątpliwym. Pan Augustyn Cochin, autor książki O Zniesieniu niewoli, uwiecznionej przez akademię francuzką, zaleca się zyczliwosci współubiegaweli przypomnieniem, że prace całego życia poświęcił sprawie religii, wolności i szczęścia ludu.

Ale nie zbywa też na odezwach nadzwyczaj rządowi nieprzychylnych; na ostrze naganie jego postępowania; na wróżeniach, aby wyborcy wstrzymując się od głosowania, dali głośną naukę rządowi, że na błędnej znajduje się drodze. Tak zwani demokraci, którzy nie zawahali się podpisać swoich nazwisk, mówią między innemi:

„Wrzucenie 50 tysięcy kartek próżnych do urny w Paryżu; wystarczy to w obecnych okolicznościach do okrycia piętnem hańby wszystkich niegodziwości, do zniewolenia wszystkich knożni, i do utkwienia znowu na silnym polu uczciwości powszechnej, dziś podeptanej chorągwi

Drażliwość objawiona przez hrabiego de Persigny kazałaby wnosić, że walka wyborcza jest dla rządu cesarskiego zatrważająca; ale tak nie jest, niezmierzna większość ufa Napoleonowi III-mu i widzi w nim kowicie spokojności, znaczenia i szczęścia Francji. Za cztery dni, to jest w przyszłą niedzielę, rozpocznie się w całej Francji powszechne głosowanie; za tydzień wiedzieć będziemy o jego wypadku, który jak wszystko zwiastuje, okże się pomyślnym dla cesarza.

Wszędzie sejmy zamykają się, lub są blizkie odroczenia swych obrad. Wiadomo, że rada cesarstwa w Austrii, że parlament francuzki, są już rozpuszczone, angielski z powodu Zielonych Świątek zawieszę swe prace do połowy czerwca; sejm duński rozjechał się w przeszłą sobotę d. 23 maja, po odrzuceniu wniosku jednego ze swych członków, rozciągania konstytucji duńskiej na na Sleszwig. Dziwna ta sprawa duńsko-niemiecka, poczyną mocno niepokoić umysły; Austrija zdaje się mieć nieudawaną ochotę osadzenia wojskiem swym Holstyniu; trwożliwi publicyści niemieccy lekają się, aby skoro to nastąpi, Francuzi nie osadzili Sleszwigu. W izbach angielskich wynurzyły się wprawdzie głosy potępiające uporządk duńskiego, ale odezwały się też silne narzekania na Niemców, którzy nie tyle bronią uciśnioną narodowość, ile ludzka się, że ściślej złączenie księstw nadelbanskich, dźwignie rozwój floty niemieckiej, o której marzyć jeszcze nie przestają. Prócz jednego Prusa, nad którym chmura niepewności zawisała, wszędzie w Niemczech panuje najzupełniejszy pokój; tylko Württemberg zastraszony jest niezdrowiem króla Wilhelma I-go. Sędziwy ten Nestor panujących w Europie (urodz. 27 września 1781), liczy 82-gi rok życia. Zapewne zgon jego nie wywarłby żadnej zmiany politycznej w Niemczech, nie przerwałby zwykłego biegu wewnętrznego zarządu, bo następcę tronu królewicz Karol (urodz. 6 marca 1823-go), mający 41-szy rok życia, ująłby dojrzałą ręką ster władzy, nie tak trudnej do sprawowania w państwie 1,800,000 ludności liczącem; ale zawsze, w obecnym rozprężeniu Niemiec, zgon króla Wilhelma würt-

tem-

bergskiego, byłby dotkliwym; bo Niemcy straciłyby rozjemcę wielkiej powagi między zwaśnionemi pierwiastkami ubiegającymi się o przewagę wpływu Prus i Austrii.

Z Grecji nadeszły smutne wiadomości. Wprawdzie według doniesień z d. 16 maja nowy gabinet, pod kierunkiem pana Rufos dał się złożyć; ale listy otrzymane z Aten d. 8 maja; przedstawiają stan Grecji w najczarniejszych barwach. Jeżeli przyszedłoby im uwierzyć, ten stan byłby tem okropniejszy, że przedstawia zupełne rozprężenie porządku społecznego, i że swawola wojska miała dojść do tego stopnia, iż żołnierze dopuszczają się najniebezpieczniejszych zbrodni przeciw wstydowi, a rząd okazuje się tak niedołężnym, że nie ośmiela się nawet ich poskramiać.

Dziennik paryski Patrie uwiadamia, że w skutek gorszących zajęć w Atenach, pp. Bourée przedstawiciel Francji i Scarlott przedstawiciel Anglii, uwiadomili zgromadzenie narodowe o wydaniu rozkazów dla wzmocnienia eskadry francuzkiej w porcie Pirejskim jednym okrętem wojennym, dla bezpieczeństwa poddanych i poselstwa francuzkiego. Rozeszła się nawet była pogłoska, że minister francuzki dał do zrozumienia, iż w razie dalszego bezładu, wojska francuzkie i angielskie osadzą królestwo. Tymczasem niepewność względem przyjęcia korony greckiej w Kopenhadze jeszcze nie ustała, zapowiedziana na sprawy hellenickie konferencja londyńska, jeszcze nie przyszła do skutku; dałby Bóg, aby p. Rufos mógł zapewnić spokojność w tym ciężko wzburzonym kraju.

Prusy.

Berlin 17 maja. Czytamy w „Gazecie narodowej“: Można twierdzić za rzecz pewną, że jeżeli ministrowie nie przyjdą jutro, w poniedziałek, na posiedzenie izby poselskiej; jeżeli podawać zechcą w wątpliwą prawo, z powodu którego zanieśiono wczoraj drugą protestację, izba przewie obrady nad reorganizacją wojskową i nie weźmie pod rozbiór żadnego prawnego zadania. Wkrótce wiadomem będzie, jaka ostateczna uchwała z powodu tego sporu zapadnie. Teraz adres zajmuje pierwsze miejsce, bo skoro urzędowi pośrednicy między tronem i przedstawicielami kraju zupełnie się cofnęli, nie nie pozostaje tym ostatnim, tylko wejść w bezpośredni stosunek z koroną.

Komisarze ministerstwa skarbu sami jedni tylko przychodzą na komisję budżetową, komisarze bowiem ministerstwa wojny już od kilku dni nie dali się widzieć.

Berlin 18 maja. Na dzisiejszem posiedzeniu izby poselskiej, prezes tej izby, p. Grabow oznajmił, że w skutek zapadłej przeszłej soboty uchwały, przesłał dwa listy do ministrów; w jednym z nich uwiadomił gabinet o tejże uchwale, w drugim wezwał ministra wojny do znajdowania się na dzisiejszem posiedzeniu. W chwili, w której udawał się na izbę, otrzymał następne pismo:

„Prezes izby poselskiej, przez szanowny swój list 15-go b. miesiąca uwiadomił nas o zapadłej w tymże dniu uchwale izby i w moc tejże uchwały odmówił o s w i a d c z e n i a, o które prosiłmym w liście naszym z d. 11 maja. Nie zdalo się nam widzieć w tej uchwale dostatecznej pobudki do odmowy żadanego przez nas oświadczenia. Dwa pierwsze okresy, odwołując się do konstytucji i do ustawy porządkowej, przepisują prezesowi wyłączne prawo kierowania obrad; wyprawdzają stąd władzę dla prezesa przerywania każdego mówcy, nawet ministrów i ich zastępców, i nie widzą w tego rodzaju przerywaniu najmniejszego nadwężenia prawa konstytucyjnego służącego ministrom słuchania ich w każdej chwili.

„Prezes izby poselskiej, przez szanowny swój list 15-go b. miesiąca uwiadomił nas o zapadłej w tymże dniu uchwale izby i w moc tejże uchwały odmówił o s w i a d c z e n i a, o które prosiłmym w liście naszym z d. 11 maja. Nie zdalo się nam widzieć w tej uchwale dostatecznej pobudki do odmowy żadanego przez nas oświadczenia. Dwa pierwsze okresy, odwołując się do konstytucji i do ustawy porządkowej, przepisują prezesowi wyłączne prawo kierowania obrad; wyprawdzają stąd władzę dla prezesa przerywania każdego mówcy, nawet ministrów i ich zastępców, i nie widzą w tego rodzaju przerywaniu najmniejszego nadwężenia prawa konstytucyjnego służącego ministrom słuchania ich w każdej chwili.

„Prezes izby poselskiej, przez szanowny swój list 15-go b. miesiąca uwiadomił nas o zapadłej w tymże dniu uchwale izby i w moc tejże uchwały odmówił o s w i a d c z e n i a, o które prosiłmym w liście naszym z d. 11 maja. Nie zdalo się nam widzieć w tej uchwale dostatecznej pobudki do odmowy żadanego przez nas oświadczenia. Dwa pierwsze okresy, odwołując się do konstytucji i do ustawy porządkowej, przepisują prezesowi wyłączne prawo kierowania obrad; wyprawdzają stąd władzę dla prezesa przerywania każdego mówcy, nawet ministrów i ich zastępców, i nie widzą w tego rodzaju przerywaniu najmniejszego nadwężenia prawa konstytucyjnego służącego ministrom słuchania ich w każdej chwili.

„List nasz, pisany do prezesa, nie zmierzal do tego, aby prezes oświadczył, że niedomaga się prawa przerywania, lub że wyrzeka się go na przyszłość. Przeciwnie wyraziliśmy tylko, że na posiedzeniu 11 maja, prezes odwołując się do prawa porządkowego, które twierdzi, iż posiada, przerwał głos ministrów wojny i nakazał mu milczenie. Owoż, żądaliśmy oświadczenia, że podobny postępek na żadnej zasadzie prawnej nie oparty, nie będzie przeciw ministrom ponawiany. Zdarzeniu przez nas przewidzianemu, w ogólności nikt nie zaprzeczył, ani w sprawozdaniu komisji porządkowej, ani w ciągu rozpraw całej izby. Powinniśmy byli uczynić stąd wniosek, że prezes postępując tak, jak postąpił, rozumiał, iż służy mu w ciągu posiedzeń władza porządkowa nad ministrami. To mniemanie nie jest tylko osobistym prezesa, ponieważ komisja porządkowa mówi w swoim sprawozdaniu „że wypadek d. 11 maja dowiódł, iż władza prezesa przechodzi za szranki ławicy ministerjalnej, i że prawo nadane, przez art. 42-gi ustawy porządkowej, prezesowi przerywania mówców, a nawet ministrów; ostrzegania ich, aby nie zbaczali od roztrąsanego przedmiotu; albo nawet nagany ich postępków w parlamencie przez przywołanie do porządku, wynika z samej istoty rzeczy.“

„Zaprotestowaliśmy najmocniej przeciw temu mniemaniu, gdyby izba przywłaszczyła je sobie, w zastosowaniu zaś jego przez prezesa na posiedzeniu dnia 11 maja poczytujemy wzajemne rozporządzenia konstytucji i zarządzone nam przez nią prawo za tém oświadczając, że rozkaz prezesa po kilkakroć potwierzony ministrowi, aby milczał, jest widocznie sprzecznym z tekstem art. 60-go konstytucji, według którego ministrowie powinni być na żądanie w każdej chwili słuchanymi.

„Wcale stąd nie wynika, jak to utrzymuje komisja, żeby ustawa porządkowa jaką izba dla siebie przepisała, miała być prawem, któremu powinni ulegać wszyscy wchodzący w jej obręb; wszakże o ile ta ustawa ma na celu zapewnienie porządku obrad, najchętniej podda się jej ci, którzy mają urzędowe stosunki z izbą.

„Ale kirdy ustawa porucza prezesowi władzę porządkową, w moc której upoważnionym jest do przerywania mówcy, nagany jego postępowania, do nakazania mu milczenia, do przywołania go do porządku, albo odjęcia mu głosu, takie rozporządzenie obowiązujące jest tylko dla tych, którzy roztrząsali i uchwalili ustawę, w żadnym zaś razie nie może być zastosowane do ministrów królewskich, których prawo znajdowania się na posiedzeniach izby i mówienia w każdej chwili kiedy tego żądają, nie opiera się ani na roztrząsaniu uchybionem przez izbę ważności ich praw do tego; ani na ustawie porządkowej, ale na konstytucji.

„Przyjmując przełożenie komisji izba nie przyswoiła jeszcze sobie wyłożonych przez nią pobudek. Zdania podobne do owego, któreśmy wyżej przywiedli, nie zostały włączone do uchwały izby. Powiedziano tylko, że w e d l e r o z u m i e n i a i z b y, prezes dla należytego kierowania obrad i utrzymania porządku, ma prawo przerywać każdego mówcę, a nawet ministrów. Tymczasem rzeczywistość nie o to chodzi w przedmiocie, który musielismy podnieść przez wzgląd na stanowisko należne doradcom korony. Chodzi nam o otrzymanie stanowczego oświadczenia, z którego moglibyśmy wiedzieć, czy prezes dopomina się też względem ministrów o władzę porządkową taką mianowicie, jaką mu przypisuje ustawa.

„Pozwalamy więc sobie z największym uszanowaniem doprosić się o takie oświadczenie. Jeżeli 3-ci okres uchwały izby ogłasza za niekonstytucyjne to, iż ministrowie dowolnie czynią zależną obecność swoją w izbie od uprzednich warunków, powinniśmy z uszanowaniem zwrócić na to uwagę, że utrzymanie praw konstytucyjnych jest obowiązkiem, a ich

Garów, odesłał powóz, mówiąc, że wróci pieszo do domu.

— Pan u nas przepędzi wieczór! — zawołała Barbara. — Ach jakie to szczęście dla mamy!

Ale Barbara się omyliła. Pani Gar już była w łóżku, sędzięgo nie było w domu. Barbara sama musiała przyjąć adwokata. Rozmowa się nie kleiła. Carlisle przerwał milczenie.

— Barbaro! — powiedział zeicha i powoli — czy chcesz być moją żoną?

Tak spokojnie i prosto to wymówił, jak gdyby jej powiedział: „proszę s i a d a ć.“ A jednak jakże się zmieszala Barbara na te słowa! Rysy jej zajaśniały radością, twarz pokryła się rumieńcem ze wzruszenia.

— Kocham cię Barbaro! — mówił z żywością. Tak, mocno cię kocham! Szczęście twoje w ręku twojem, moje dziecię; nie rzucaj go pod nogi!

— Mówisz o mojem! a twoje?... — Moje... zależy od twój odpowiedzi.

Spójrzawszy na Carlisle, Barbara nie wątpiła o prawdziwie słów jego. Na twarzy jej zajaśniał uśmiech. Carlisle łatwo odgadł odpowiedź.

— A więc kochasz mnie Barbaro? — Przycisnął ją do serca — i usta ich się spotkały.....

(D. c. n.)

IZABELLA.

PRZEZ PANIĄ WOOD.

(Przekład z angielskiego.)

(Dalszy ciąg, ob. N. 51.)

XXXI.

Nazajutrz panna Kornelia jadła śniadanie w łóżku. Od kilku już lat nie pozwałała sobie tego. Carlisle przeszedł do Ryszarda, jak tylko ten się obudził.

— Ryszardzie — rzekł Carlisle, — nie możesz niećkać we dnie! Zatrzymałbym cię tu dłużej, ale to niebezpiecznie. Dokąd się udasz, do Liverpool, czy do Manchester? Zdaje mi się jednak, że Torn chciał cię tylko nastraszyć. Jeżeli w samej rzeczy jest zabójcą, rozgłaszać tej sprawy nie będzie. Uwięzienie ciebie zgubi go.

— Dla czegoż więc mnie przesładuje?

— Jedynie dla tego, ażeby cię nastraszyć. Jeżeli policjant chce kogo przyaresztować, wówczas nie idzie tak beczynie za ofiarą swoją, jak uczynił ten, który cię ścigał.

— To prawda. Taki człowiek jak on na wieki się zgubi w oczach swego kółka, jeżeli go o zabójstwo posądzą.

— Ale czyż on w rzeczy samej należy do arystokracji?

— Inaczej być nie może. Widziałem go parę razy z Franciszkiem Le-

wisonem, to są serdeczni przyjaciele.

W tej chwili dał się słyszeć czyjs głos rozdrażniony. Ryszard zadrżał. Był to głos jego ojca. Pierwszy raz w życiu Carlisle tylko co nie stracił przytomności. Rzucił się do drzwi, zaponinając, że drzwi zamknięte i klucz stracony. Nakoniec przeskakując cztery stopnie na raz, wyszedł na spotkanie jego i wprowadził do pokoju.

— Co panu jest? czego pan sędzia tak wzruszony?

— Wzruszony! — krzyczał sędzia, chodząc po pokoju jak prowincjonalny aktor. — Byłoby z panem to samo, gdybyś miał takiego syna jak ja.

— Cóż się stało?

— Przeczytaj pan ten list, to się dowiesz; czytaj, czytaj pan!

Był to bezimienny list, z podpisem: „przyjaciel.“ Uwiadamiano go, że syn jego jest w East-Line i radzonó, ażeby Ryszarda przedtęj wysyłać stamtąd, bo policja go ściga.

— Wszak list jest bezimienny! — rzekł Carlisle oddając go sędziemu.

— Wiem o tém.

— Podług mego zdania — mówił adwokat uśmiechając się, — bezimienny list wart tylko, ażeby go spalić.

— A jednak Ryszard jest w East-Line, oto punkt kardynalny.

— Czyż można wierzyć temu? Czy chcesz kochany sędzio, ażeby ci powiedział moje zdanie? Jesteś własnym katem w tej sprawie. To plotki, a

list ten mógł napisać jakiś ladaco, który bawi się waszym kosztem.

— Chciałbym wiedzieć, toby śmiało to uczynić!

— Zapewne nie przedko się o tém dowiemy. Chwalileś się pan, że wydasz swego syna jeżeli go spotkasz, ale opinia publiczna nie oszczędzi pana choć jesteś sędzią.

— Przysięgam, że wydam Ryszarda!

— Nie, to być nie może... postępek ten byłby niehumanitarny i okrutny, a jeżeli odważysz się pan to uczynić, będziesz pan musiał pożegnać się ze swymi przyjaciółmi. Ani jeden, tak ani jeden nie zechce uściśnąć dłoni pańskiej.

Sędzia wyjął kilka niezrozumiałych wyrazów.

— Czy przynajmniej nie poznajesz pan — mówił sędzia — charakteru pisma.

— Nie.

— Ktoby to mógł pisać? Na kopercie marka londyńskiego pocztamtu.

— I cóż ztąd? Niepotrzebnie a nawet niedorzecznie dowiadywać się kto jest autorem listu. To do niczego nie doprowadzi.

Sędzia wyszedł. Rozmówiwszy się z Ryszardem, Carlisle był pewnym, że Torn list ten napisał.

— Czy mogę widzieć się z matką? — zapytał Ryszard.

— To bardzo trudno. Po tém co się stało, trzeba być bardzo ostrożnym. Co innego z Barbarą. Ale nie sądzę,

zaniechanie byłoby krokiem dowolnym. Dopóki więc mieć nie będziemy pewności, że tak względem nas, jak względem wszystkich przyszłych ministrów królewskich utrzymany zostanie artykuł 60 konstytucji, dopóty nie będziemy mogli brać uczestnictwa w obradach izby poselskiej, a mianowicie niższej podpisany minister wojny nie będzie mógł usłuchać wezwania, aby znajdował się na posiedzeniu 18 maja.

Berlin 16 maja 1863 r.

(Następują podpisy ministrów)

— Po odczytaniu tego listu, pan von Hovebeck radzi oświadczyć: że izba nie znajduje właściwym dodania czegokolwiek do zapadłej w tej sprawie uchwały.

P. Wachsmuth mówi za tym wniesieniem, które też zostało znaczną większością przyjęte.

Prezes Grabow uwiadomi ministrów o powyższem postanowieniu.

Izba przechodzi do porządku dziennego. P. von Vorckenbeck żąda, aby izba postanowiła: 1-o) zadanie wojskowe uchylić z porządku dziennego dopóty, dopóki ministerstwo odmawiać będą spełnienia konstytucyjnej swojej powinności, to jest znajdowania się przy rozbirozie tego przedmiotu; 2-o) wniesić na porządek dzienny jutrzejszego posiedzenia sprawozdanie komisji adresowej.

P. Simson mocno nagania teorię ministrów i oświadcza, że chętnie dotąd przystępował do uchwał izby; lecz zgodzić się mu niepodobna, aby izba nie mogła dalej prac swoich tuczyć dla nieobecności ministrów. P. czytuje tę teorię za błędną i rozumie, że nawet zastępowanie znajdować nie powinna przy rozbirozie reorganizacji wojskowej; tórn bardziej zaś wszelkie inne przedmioty obchodzące dobro kraju dadzą się doskonale rozstrząsać i bez ministrów.

Uprzedza izbę, że postępowanie bierne jest niebezpiecznym, że zapadła uchwała mimowolnie dopomaga ministrom, bo następcza im powod do odroczenia, zamknięcia, lub rozpuszczenia teraźniejszej izby.

P. Virech o radzi dodać do wniosku pana Vorckenbecka wyrazy: a d e w s z y s t k o minister wojny.

P. Gneist Obecność ministrów jest niezbędną potrzebą przy rozstrząsaniu reorganizacji wojskowej, ponieważ stanowiąc oświadczenia rządu, muszą być złożone przy szczegółowym rozbirozie. Odmowa ministrów osobistego znajdowania się przy rozprawach, jest najzupełniejszem zaprzeczeniem konstytucyjnego stanowiska izby. Jest to wprost złamanie konstytucji, jakiego dotąd nie było jeszcze przykładu i dla tego adres jest sprawą niecierpliwą najmniejszej zwłoki.

P. Lette mówi przeciw wniesieniu pana von Vorckenbecka i wyraża, że izba powinna zająć się rozbiorem przedmiotów przez nią samą wytoczonych; mówca żąda następnie odroczenia dziś pierwszego przedmiotu, odesłania zaś drugiego do komisji adresowej.

P. Simson radzi, aby izba bez względu na postanowienie ministerjalne, zajęła się rozbiorem przedmiotów będących na porządku dziennym i starała się najmocniej o załatwienie wszystkich innych spraw obchodzących dobro kraju.

P. Loewe rozumie, że izba pozostaje jeszcze ważne przedmioty do rozwiązania, stanowiąc obowiązek do spełnienia; wszakże nie należy pominąć postępowania ministrów; mówca chciałby, aby dziś wykreślono z porządku dziennego reorganizację, a na jej miejsce wytoczyło na przyszłe posiedzenie sprawozdanie komisji adresowej, a to dla tego, żeby izba jeszcze nie przystępowała do rozstrzygnięcia pytań dotyczących się samych zasad.

Wniesienie pana Lette nie znalazło dostatecznego poparcia.

P. Reichensperger objęte za zgodą ministrów i sprzeciwia się wniesieniu pana Vorckenbecka.

P. Vorckenbeck mówi, że jego wniesienie nie zostało właściwie zrozumianem, miał bowiem na myśli tylko reorganizację co do innych spraw, nie żądał ich rozstrzygnięcia; w drugim swoim okresie radził, aby sprawozdanie komisji adresowej umieszczono na porządku dziennym przyszłego posiedzenia.

H. r. Schwerin broni wniesienia pana Simsona i ostatniej uchwały izby przeciw pp. Reichensperger i von Busen. Przełożenie p. Vorckenbecka jest jednym logicznym następstwem uchwały izby. Pytanie, czy można rozstrząsać jak przedmiot, nawet pod nieobecność ministrów jest zależnem od okoliczności i musi być rozwiązywane przy każdym pojedynczym zdarzeniu. W obec postępowania ministrów, adres jest jedną możliwą czynnością.

P. Schulze mówi, powinniśmy przedstawić królowi adres i czekać czy ministrowie uznają za właściwe przybyć do izby, lub od niej stronić. Rozstrząsać dalej reorganizację byłoby wystawiać izbę na śmieszność; nie izba, ale ministrowie są na kropcie. Adres jest zupełnie na dobie i wkrótce wywoła adresy po całym kraju.

Wniesienie pana Simsona zostało odrzucone a pana Vorckenbecka przyjęte; pierwsza część bez żadnej zmiany.

— Komisja adresowa odbyła wczoraj drugie posiedzenie. P. Gneist złożył nowy projekt adresu, przyjęty już przez środek lewicy. Nie wiemy, mówi „Gazeta narodowa“, co komisja uchwaliła; ale niema wątpliwości, że przyjmie projekt adresu.

Minister spraw wewnętrznych rozkaż listy otrzymane z prowincji, tudzież mianem rządu o najważniejszych sprawach bieżącej polityki, drukować w ministerstwie i rozsyłać je do redakcji wszystkich dzienników obwodowych dla bezpłatnego przy nich rozdawania. Ma to służyć za lekarstwo przeciw truciźnie dzienników opozycyjnych.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

BERLIN, piątek 22 maja wieczorem. Izba poselska przystąpiła dziś do zagłosowania pro-

jektu adresu, który zmieniono i uzupełniono po otrzymaniu w dniu wczorajszym poselstwa królewskiego. Adres odmawia żądaniego przez ministrów oświadczenia; zwała na nich odpowiedzialność za chybiony cel sejm i prosi króla o położenie końca stanowi rzeczy, przedstawiającemu ciężkie niebezpieczeństwo dla państwa i dla królewskości.

Rzeczony adres został przyjęty 239 głosami przeciw 61-mu.

KOPENHAGA, piątek 22 maja wieczorem. Ministrowie uznali, że przełożenie pana Kruger o zagłosowanie konstytucji wspólnej dla Danii i Szwecji, jest niewczesne, sejm zaś tylko odrzucił je jednomyślnością, prócz 4-ch tylko głosów.

BRUKSELLA, piątek 22 maja wieczorem. Izba przedstawicieli jednomyślnie przyjęła traktaty o wykup opłat spławnych na Skaldzie, zawarte z miastami wolnymi Bremą i Lubecką, z Francją, Stanami Zjednoczonymi i Holandją; nadto traktat handlowy, tudzież traktat odnoszący się do kanalizacji Mozelli, zawarty z Holandją.

LONDYN, piątek 22 maja wieczorem. Donoszą z New-Yorku z dnia 8 maja, że w nocy z d. 5-go całe wojsko generała Hooker przeprawilo się przez rzekę Rappahannock i cofnęło się do Falmouth, odbiegłszy swych ranionych na pobojowisku.

LONDYN, piątek 22 maja wieczorem. Donoszą z New-Yorku 9 maja, że w tym mieście otrzymano urzędową wiadomość, o bardzo przedkierownieniu kroków zaczepnych przez generała Hooker.

KOPENHAGA, sobota 23 maja. Sejm duński, po przyjęciu 35-ciu głosami przeciw 6-ciu, nowego prawa celnego, został zamknięty.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

— ARCYBISKUPSTWO LWOWSKIE.

W przeszłym numerze naszego pisma donieśliśmy o wyjeździe ks. arcybiskupa Wierchlejskiego i k. biskupa Litwinowicza do Rzymu. „Narodni Listy“ w korespondencji ze Lwowa powiadają, iż ten wyjazd obu dostojników kościoła do stolicy apostołskiej, ma bezpośredni związek z osadzeniem osieroczonej przez śmierć ks. Jachimowicza lwowskiej archidiecezji unickiej. Sprawa to wielkiej wagi dla Galicji, nie tylko pod względem czysto religijnym, ale nadto i pod względem wpływu na załagodzenie lub pogłębienie walki, między obozem świętojurców a ich przeciwnikami od lat kilku toczoną. S. p. arcybiskup Jachimowicz był człowiekiem bardzo starym, chorym, lubiący spokój naderwściekły i łatwo ulegający wszelkim wpływom. Konsystorz, złożony przeważnie z stronników św. Jura, mógł więc nakłaniać go wedle własnej woli do wszelkich rozporządzeń, a tym sposobem wywarł nieograniczony nacisk na duchowieństwo niższe. Poddany władzy człowieka z głową jasną, wolą wytrwałą, chętnego do pracy uciążliwej, której tak wysokie stanowisko wymaga, konsystorz naturalnie musiałby poczuć na sobie jego oddziaływanie. Stąd poszło, iż śmierć ks. Jachimowicza poczytano we Lwowie za wypadek niemałej wagi, a pytanie, kto go na wysokim urzędzie zastąpi, nie bez powodu zaprzętno umysły. Powiadają z największym podobieństwem do prawdy, że tym na-stępcą zmarłego arcybiskupa ma być ks. Litwinowicz, dobrze widziany u władz austriackich: wyjazd jego tedy do Rzymu tłómaczą potrzebą rozbioru na miejscu zabiegów o usankcjonowanie tej kandydatury przez Ojca św. Co do ks. arcybiskupa Wierchlejskiego, ten się udał do Rzymu ze starannem wypracowaniem rozbiorem kwestji kościoła unickiego w Galicji, mającym być złożonym do uwagi Jego świątobliwości z powodu nowej nominacji. W ułożeniu tego pisma brało udział całe niemal duchowieństwo galicyjskie, a znawcy chwalą jego dokładność i bestronność. Spodziewać się tedy należy ważnego kroku w rozwiłkaniu tej kwestji.

— PROCESA PRASOWE. — Redaktor „Dziennika Poznańskiego“, dr. Szuman, szwagier dra. Karola Libelta, w skutek wytoczonego mu procesu, o którym wzmiankowaliśmy w Kurjerze, uwieczony został d. 8 bież. mies. w swej posiadłości Stariej Hucie. Współpracownik „Gazety“ Leon Chyżowski, przebywający cały miesiąc w więzieniu pod śledztwem, d. 11 b. m. wypuszczony został na wolność, z warunkiem wszakże niewydawania się z Krakowa aż do zupełnego ukończenia procesu.

— Miesięczne posiedzenie oddziału nauk moralnych TOWARZYSTWA NAUKOWEGO Krakowskiego odbyło się w d. 5-m bież. mies. Prezes zawiadomił, iż ofiarowa 200 złr. na geografję dla szkół początkowych, dr. Kański, zgodził się na propozycję Towarzystwa, aby gdy konkurs się nie powiodł, wyznaczyć jednego z członków do napisania takiej geografji. Następnie sekretarz oddziału, hr. Jan Żalski, zadał sprawę w imieniu komisji z pierwszego zeszytu „Słownika polsko-lacinskiego“ ks. Antoniego Bielkiewicza. Zdanie komisji bardzo się przychylnie dla Słownika, i uważa takowy, jako przydatny nie tylko dla szkół gimnazjalnych, lecz i dla praktycznego użytku księży, badaczy przyrody i t. d. Oddział przychylił się do zdania komisji, a uważając przez członków swych poczynione, przestał autorowi. Członek Towarzystwa, profesor Dr. Mecherzynski odczytał początek nowej rozprawy: „O reformie akademii Krakowskiej“; rozprawę przedłożył przez Kollataja, w epoce od 1780 do 1784 r. Odczytanie dalszej części tej rozprawy odłożono do następnego posiedzenia.

— Z KRAKOWA donoszą pod d. 9 maja, że w znanym starczanym zakładzie kapiełnym w Swosowicach, dokąd regularnie chodzą omibusy z Krakowa, pora kapiełna rozpoczęła się dnia 15 maja.

— Piszą z POZNAŃSKIEGO: — Wegetacja w Ks. Poznańskim jest wielką; w niektórych miejscach, jak np. w powiecie Śremskim, na gruncie leżącym, żyto już zupełnie wykłoszone. Urodzaje co do ozimin można nazwać średnimi, gdyż na wszystkich moenych

gruntach, z powodu wielkiej suszy na jesień, zasiewy ozimne stoją obrzędno; na lekkich gruntach lepsze, lecz nie można powiedzieć, aby był wielki urodzaj. Jarzyny równie na lekkich i mocnych gruntach, przynajmniej dotąd, stoją dobrze; pszenice nie roją, nadają się do przetrwania. Co do owoców, to drzewa: wiśniowe i śliwkowe niezmiernie miały ilość kwiatu, za to gruski i jabłka bardzo go miały mało i z drzew tych także pewnie będzie urodzaj. Cena dóbr zawsze znaczna i bardzo wielu zgłasza się Niemców o kupno takowych; najwięcej przybywa amatorów z Westfalji, i tak przed tygodniem pewien Westfalczyk nabył dobra w powiecie Krobiskim położone, Daleszyn (pod miastem Gostyniem), mające obszerność 3,500 morgów magdeburgskich za 150,000 talarów. Dobra te dotąd własnością pani Radomskiej będące, są w dobrej kulturze i posiadają odpowiednie inwentarze. (G. W.)

— Piszą ze LWOWA pod 8 maja: Dziś miasto święci po raz pierwszy uroczystość S-go Stanisława. Z rozkazu magistratu, dziś wszelkie targi wstrzymane, a na wieży ratuszowej powiewają chorągwie, jak to bywa, w dni świąteczne.

Na wniosek tutejszej izby handlowo-przemysłowej, rada zarządzająca kolei żelaznej Karola Ludwika, ogłosiła, iż przesyłaniu pszenicy, sposobem próby przez miesiąc maj, czerwiec i lipiec r. b. każdemu przesyłającemu, który poprzednio zawiadomił zarząd kolei i zarazem zobowiąże się wysłać w ciągu tych trzech miesięcy ze stacji we Lwowie, czy to wprost do Berlina lub Szczecina, czy też przez Kraków lub do Krakowa, najmniej 300 centnarów pszenicy w partjach najmniej po 100 centnarów, ustępować będzie 10% od ustanowionej opłaty. (G. W.)

— ZĘGLUGA NA DNIESTRZE. Piszą z Galicji do „Gazety rolniczej“: W skutek polecenia namiestnictwa, dotyczącego oczyszczenia usuwających się brzegów Dniestru z drzew i korzeni na pięć sążni szerokości, ażeby tym sposobem zapobiedz dalszemu zanieczyszczeniu koryta, oczyszczenie takowe po części zostało ukończonem. I tak: wyznaczono już koryto Dniestru z drzew i kłód na przestrzeni mil 13 od Czartorji, aż poniżej Żurawna, wyjąwszy przestrzeń 500 sążniową koło Łepszyna i od Cwitonu do Dolnego. Roboty w celu ściśnienia koryta rozpoczęte już zostały, mianowicie koło Lipy, Osty, Kutki, Repuszczyńce, Szutrowiniec, Michaleza, ukończone zaś są już powyżej Dobrosłan, koło Doroszuła, Uściela i Gródka, oprócz zupełnie uregulowanych ujść strumieni Czernej i Potoczyska. Nadto, polecono władzom obwodowym w Strju i Brzeżanach, ażeby budowy gościńca z Mikolajowa na Rozdół, Brzozdowiec, Chodorów, Kniehinicze do Rohatyna dopilnowały i tym sposobem komunikację ze statkami parowemi przysposobiły. Z tego wszystkiego spodziewać się należy, iż żegluga na Dniestrze, wkrótce już zaprowadzona będzie.

— Nieznany nam, ale z nazwiska na ziemi naszego wyglądający p. F. W. KASISKI (Berlin. Mittler i syn) wydał rzecz o pismach tajemnych i sztuce ich odcyfrowywania. Obszernie się nad tem rozważał autor, poczynawszy od sympatycznych atramentów, aż do najzawiślejszych cyfr, ucząc środków ich odcyfrowywania, co dla archiwistów może mieć pewien użytek, gdyż dawniej były w czestym użyciu. Odgadnienie ich wszakże wymaga d. s. y. wysokiego stopnia znajomości algebry. (G. P.)

— ROLEJ Z POZNANIA DO BYDGOSZCZY. — Towarzystwo kolei żelaznej Górno-Szląskiej, jak się dowiadujemy, ułożyło się z rządem o budowę kolei z Poznania do Bydgoszczy a to w taki sposób, że rząd gwarantuje 7/8 a towarzystwo 1/8 licząc po 40%. Kierunek tej komunikacji nie jest jeszcze stanowczo oznaczony i pójdzie albo na Skoki, Wągrowiec do Nakła, albo też na Pobiedziska, Gniezno, Trzemeszno do Torunia (Bydgoszcz).

— GALICYJSKA KOLEJ ŻELAZNA KAROLA LUDWIKA. — Roczne sprawozdanie kolei żelaznej Karola Ludwika, zostało w tych czasach wydane na widok publiczny; rozpada się ono na dwie części, jedna dotyczy budowy, druga dochodów. Z pierwszej części okazuje się, że roboty bliższe są ukończeniu; w ostatnich czasach otwarta linja od Lwowa do Przemyśla została ukończona, dworzec we Lwowie na ukończeniu, a z 23-ch drewnianych mostów, na przestrzeni ustąpięj państwa pięć zostało zamienione na stałe mosty. Wytykanie linii kolei Czerniowieckiej, które było do prowadzone do Stanisławowa, w ubiegłym roku zostało doprowadzone do granicy mołdawskiej. Znaczne uszkodzenia nasypów pomiędzy Sądową Wiszną a Grodkiem będące, skutkiem wielkich śniegów w zimie 1861 i 1862 r. a następnie zbyt przedkłego ciepłego powietrza, w jak najkrótszym czasie zostały naprawione, jednakże wstrzymały komunikację pomiędzy temi dwoma punktami. Tabor drogi w końcu roku stanowiło: 69 lokomotyw z 61 tenderami, 103 wagonów osobowych, 1,385 wagonów towarowych. W ogóle tabor przedstawiał wartość 6,233,846 złotych reńskich. Kapitał zakładowy kolei Karola Ludwika na przestrzeni 47 1/2 mil, wyniósł dotąd 36,765,563 złr. Towarzystwo dotąd wydało na budowę i urządzenie 22,123,394 złr., a na roboty przygotowawcze na Lwowsko-Brodzkiej i Lwowsko-Czeriowieckiej linji 101,022 złr., czyli razem 22,224,416 złr. Ponieważ 21,000,000 zostało zapłacone z wypuszczonych 100,000 sztuk akcji, pozostaje do pokrycia 1,224,416 złr. stanowiące obecnie dług bieżący.

Dochody w r. 1862 wynosiły 3,640,412 złr. Rozchody w r. 1862 „ 1,804,531 „

Czysty dochód zatem 1,835,881 złr. Koszta eksploatacji wynosiły w 1862 r. 49 1/2% procentu ogólnego dochodu, czyli o 25 1/2% procentu więcej niż w roku poprzednim. Fundusz zapasowy, który w 1861 r. wyniósł 187,062 złr. powiększony został w roku ubiegłym do 213,899 złotych reńskich. Przewóz towarów znacznie się zmniejszył, z powodu, iż dwa razy okazywała się w Galicji i sąsiednich prowincjach zaraza bydła, w skutku czego prze-

wóz bydła rogatego, równie jak i produktów zwierzęcych, jak to: wełny, skór, rogów, kopyt, kości i t. d., co stanowiły ważny artykuł wywozu z Galicji, albo warunkowo był dozwolany, albo zupełnie zabroniony. Za to znacznie powiększył się przewóz drzewa budulcowego i na opał, oraz węgla kamiennego i drzewnego. Czysty zysk, po odciążeniu 5% na akcje, i 26,837 na fundusz zapasowy, wynosi 644,099 złr., do czego dołączony rezerwan z roku 1861 w ilości 223,893 złr., podnosi go do 867,992 złr.; zysk ten powinien być rozdzielony jako dywidenda 100,000 akcjom; jednakże przeznaczono na akcje tylko po 5 złr., czyli naznaczono do wypłaty 500,000 złr. (G. W.)

— P. LINOWSKA. — Donoszą z Paryża, że tamtejszy „Jockey-Club“ ofiarował Pannie Linowskiej, Polce, kosztowną szpadę, za zwycięstwo odniesione na rapiry nad najpierwszymi szermierzami paryżskimi. Rękójscie szpady ozdobiona jest orłem i wysadzona diamentami i rubinami. Na brzeszczocie tolekańskim, pięknie złotem wyrobianym, umieszczony jest napis francuzki. (G. W.)

— PIERWSZA DOKTORYZACJA W SZKOLE GŁÓWNEJ WARSZAWSKIEJ. — W głównej auli gmachu uniwersyteckiego, zebrało się grono profesorów Szkoły Głównej Warszawskiej, z dziekanami i rektorem, celem wysłuchania publicznej obrony rozprawy, napisanej przez pana Ksawerego Pasutewicza, lekarza z Kijowskiego Uniwersytetu s-go Włodzimierza, pragnącego pożywać stopień Doktora medycyny. Rozprawa ta nosi tytuł: O wrzodach na goleni. Warszawa 1863 r. druk Karola Kowalewskiego, str. 80 w 8-ce. Pan Pasutewicz od r. 1853 jest praktykującym lekarzem w Puławach, a teraz professorem Hygieny tamże, w Szkole Politechnicznej. Po zabraniu właściwych miejsc przez skład professorski i licznie zgromadzoną publiczność, wystąpił najprzód z opozycją Dr. Medycyny Brodowski, profesor anatomji patologicznej, a następnie Dr. Grisztołt, profesor Chirurgji. Na zarzuty, czynione z gruntowną znajomością przedmiotu, w formie przyjętej obyczajem innych Uniwersytetów, doktorant odpowiadał stosownie, broniąc zasad wypowiedzianych w swej rozprawie. Naostatek, wystąpił Dr. Łuczkiewicz, profesor Historji medycyny, wynurzając zał, iż starający się o stopień Doktora medycyny, wybrał sobie przedmiot więcej do chirurgji niż do terapii należący. Począł dziekan wydziału lekar. Dr. Med. Le Brun zaprosił rektora i profesorów wydziału lekarskiego do oddzielnej sali na naradę, a po takowej wyszedłszy, publicznie objawił, iż wydział lekarski rozprawy p. Ksawerego Pasutewicza za dostateczną uznaje i temuż stopień Doktora medycyny udziela. Z prawdziwą poeciechą zapisujemy na kronikarskiej kartce ten fakt, dla tego, że z natury swojej zajmujący, jest po wielu latach milczenia pierwszym w naszej stolicy. Mamy nadzieję, że doktryzacja będzie teraz częstsze, skoro rok rocznie kilkudziesięciu młodzieńców zasilą przybytek umysłowy kraju naszego. (G. W.)

— KRAJOBRAZY POLSKIE. — Niedawno zamieściliśmy w piśmie naszym ogłoszenia Towarzystwa zachęty sztuk pięknych, w przedmocie wydawać się mającej publikacji artystycznej p. Schouppego. Bliższe szczegóły o tem interesującym przedsięwzięciu przyniosła nam obecnie Gaz. Warsz. z wystawy Towarzystwa. Czytamy w niej następujące słowa: Na wystawie Towarzystwa zachęty sztuk pięknych zwraca uwagę sześć rysunków ołówka p. Alfreda Schouppego, przygotowanych do nowej publikacji pod tytułem „Krajobrazy polskie“, z dodatkiem tekstu Wl. Anczyca. Do kilku więc naszych albumów (Kaliskie, Krakowskie, Augustowskie, Lubelskie, dolnej Wisły i t. d.) przybędzie nowe, niewątpliwie ozdobne i ze znajomością rzeczy wykonane. Gwarantujemy nam piękność wydania współudział Towarzystwa zachęty sztuk pięknych, które właśnie udzielając opieki temu przedsięwzięciu wypelnia swój cel bytowania u nas. Tak zachęcać do pracy, ułatwiać środki zdolnościom, okrywać przedsięwzięcia swoją opieką, jest rzeczywiste zadanie Towarzystwa. Cieszy nas, że Towarzystwo weszło na tę drogę, na której tyle dla krajowej sztuki zrobić może. Sześć rysunków pana Schouppego, któreśmy do dwóch zeszytów przygotowane widzieli, przedstawiają dwie okolice pod-Tatrzańskie, historyczny dąb w Guzowie, zamek w Szydłowcu, Suchedniów i Wachock. P. Schouppe daje tu dowód znakomitego pojęcia pejzażu polskiego, a bieglę go ołówkiem byle tylko znalazł wierne odwzorzenie w litografji, nie zawsze zadowalniającej odbiciem, niezawodnie każdego zadowolilić powinien. Tekst krótki, ale urozmaicony, to wspomnieniami historycznymi, to legendami, przedstawi tylko trudność w wyborze materiałów dla tak zdolnego pira jak p. Anczyca. Przedsięwzięcie to więc wychodzi w warunkach pomyślnych pod względem literackim i artystycznym, a życzymy mu, aby doznało szerokiego rozpowszechnienia się.

— VIOMENIL. W Krakowie, w księgarni katolickiej (Walerego Wielogłowskiego) wyszło w bieżącym miesiącu ważne dzieło, pod tytułem: Wspomnienia, listy i raporty urzędowe barona de Viomenil, wysłannika rządu francuzkiego do polski w latach 1771 i 1772, z francuzkiego przetłumaczone przez Stanisława Prussa księcia Jabłońskiego, b. kapitana artylerji lekkokonnej b. wojsk polskich, kawalera wojskowego. Dzieło to, które we Francji należy już do rzadkości bibliograficznych, zawiera wiele szacownych i ciekawych dokumentów i wiadomości z czasów konfederacji Barskiej i stanowi ważny materiał historyczny do dziejów tej epoki.

KORRESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Wenecja, w kwietniu.

Za dni kilka rozstajemy się z Wenecją. Czy ją kiedy zobacze? Daremne pytanie. Dosyć

szczęścia, żem ją dwa razy, teraz i przed 20 laty widział—miasto o którym jeszcze na ławkach szkolnych marzyłem. Każdy z nas, czytając w młodości mocno zajmującą powieść lub poemat, studiując historję albo jakiś obraz lub rycinę, w swej żywej wyobraźni tworzy widok tego miejsca i ciągle wzdycha do niego, żeby porównać rzeczywistość ze swem marzeniem. Trzy miejsca były gorącym celem mej pielgrzymki; do nich przenosiłem się często na skrzydłach wyobraźni; a gdy zbiegłem lat jęj lot stawał się mniej przedkim, wygryzając ją teraz skrzydła pary. Kraków, Malborg i Wenecja, były zawsze tą ulubioną rezydencją, tą po kolei idealną stroną mych dumań i myśli. Przed 20 laty uczulem święty Kraków, i ujrzałem rzeczywistą Wenecję; przeszło laty podziwiałem groźny zamek WW. Mistrzów w Marienburgu, a dziś powtórnie bawie w Wenecji, o której tyle czytałem nawet w wieku dziecięcym.

Pogawędzmy trochę, nim pobyt mój teraźniejszy ogólnemu prawu nie ulegnie, nim w przeszłości nie utonie. Pałac Dożów, którego widok znać, codziennie więcej mnie uderza swą niezrównaną architekturą, jedną w świecie pod względem śmiałości pomysłu mistrza, który ogromny kwadratowy z białego i czerwonego marmuru gmach opart na dwupiętrowej leciuchnej, jakby koronkowej, ażurowej kolumnadzie! Wygląda jak bohater, i zda się mówić: „Patrzcie! oto już 500 lat jak opieram się zniszczeniu!“ Duch artysty co go stworzył, zdaje się unosić nad nim; mijając go, schylam głowę i wpatruję się długo potem, niezważając na natrętne m u c h y, weńskie, rzucające się na placu s. Marka na cudzoziemca, ofiarując mu bukietki, wtykające mu do rąk konie lub model gondoli z kości, albo wykrzykując nad uchem: „una barca! una gondola, Signore!“ Dwie w nim fronto- we ściany, z tych jedna wychodzi na wybrzeże i przegłada się w zwierciadle wody, co własnie efekt tworzy, gdy się go mija w gondoli, magiczny. Proszę nie lekkać się, nie będę go szczegółowie opisywał, bo wiem, że to zdaleka nie bawi; powiem wam tylko, że kilka razy zwiędziałem jego wnętrze, sale Senatu, Wielkiej Rady, Rady Dziesięciu i Rady Trzech (Inkwizytorów). Ostatnia była dawniej czarno obita i dziś jeszcze zachowała posadzkę z czarnego i białego marmuru w kostki. Pamiętam przed 20 laty drzewiczki prowadzące z niej do trzech wież: do lochów (studnie, p o z z i), do będących na poddaszu (łowiec, p i o m b i dla tego że dach z ołowiu) i do mostu w e s t c h e n i e (pote del sospiri), który w kształcie galerji luo korytarza krytego, z białego marmuru, prowadzi z tylnęj ściany pałacu Dożów, wysoko zawieszony w powietrzu nad kanałem, do sąsiedniego domu, będącego głównem więzieniem. Pierwsze dwa rodzaje przeznaczone tylko były dla więźniów politycznych, ostatnie dla kryminalistów. Dziś te drzwi zamaskowano, a tylko obok w korytarzu zostawiono wejście do tych więzień okropnych. W jednej z najpiękniejszych sal, prowadzącej i do tej, w której Doża na tronie siedząc dawał posłuchanie, i do wielkiej sali, w której cały senat zasiadał pod prezydencją Doży na tronie, — jest ogromny historyczny obraz przedstawiający przybycie Henryka III (Walezjusza) do Wenecji, po wyjeździe z jego z Polski (jak mnie się zdaje). Dumna rzeczpospolita Wenecja nie posiadała się z radości, witając u siebie monarchę, naprzód Polski a teraz Francji, podejmowała go najświetniejsi i dla pamięci potężności zostawiła w tymże pałacu: portret dostojnego gościa, monumentalną tablicę na ścianie paradnej galerji tuż przy wejściu, z długim napisem, ale niezbyt przyczyną zbyt wysokiego jej umieszczenia, i tę kolosalną na całej ścianie kompozycję pędzla Andrea Vicentino. Wyobraża najwspanialszą bramę tryumfalną umyślnie dla niego na wyspie Lido (port o parę wiorst od Wenecji) wniesioną, i czekającego tam pod baldakinem patriarchy weneckiego, otoczonego duchowieństwem, senatem, magistratem i ludem. Henryk Walezjusz tylko co wysiadłszy z okrętu, zbliża się do niego, mając obok siebie z jednej strony dożę, a z drugiej jakiegoś kardynała. Obraz pelen ruchu i życia. Bogato przybrane gndole, ówczesne malownicze ubiory, powiewające chorągwie, mnóstwo pięknych kobiet, paziów i t. d., wskrzeszają widziwio XVI i dają mu poznać szkołę wenecką, kochającą się w przedstawianiu na płótnie świetnych kart swoich dziejów, bitw morskich, koronacji, przyjęcia papieżów, cesarzów, królów, posłów, — i cudnych twarzyczek.

Przechodząc codziennie parę razy przez ogromny kwadratowy dziedziniec pałacu Dożów, blisko którego mieszkałem, widywałem poważnego starca, w granatowym surducie, w kapeluszu, opartego na balustradzie galerji, zatopionego w myślach i nieruchomego jak posąg! Z czasem zaczęliśmy witać się, a raz jednego widząc, żem zaszalał wszędzie i czytał wszystkie napisy, zapytał czyżbym nie życzył zwiedzić dawnych więzień sekretnych, jak je nazywał. — Bardzo tego pragnę—odpowiedziałem—już kilka razy szukałem przewodnika, ale w tem oknie widać tylko piękne dziewczę i piękne kwiaty... Pukać nie śmiałem. — To moja wnuczka, mój skarb na tej ziemi, na której bawić mnie już nie długo. Pójdzmy, pokażę panu i opowiem wszystko, albowiem uważam, że pana przeszłość nasza zajmuje. — Na dalsze zapytania moje odpowiadał tonem uroczystym, prawie deklamującym jak profesor lub kaznodzieja (przypominaj mnie s. p. Mikolaj Mianowski, dziekana i prof. b. uniw.) „Czy pamiętam ostatniego dożę Ludwika Manina? Tak z nim rozmawiałem jak teraz z panem. Urodził się w tym pałacu i miałem lat 15 kiedy on zmuszony był abdykować (r. 1797). Pamiętam plac i wściekłość moich rodziców... „To Napoleon—rzekłem — był sprawcą tego? — Jaki Napoleon—zawołał starzec z gniewną ironją, to Buona parte! O! wtedy nie był jeszcze Napoleonem... on się jeszcze dorabiał tronu! — W 80 letnim starcu zawrzała krew

włoska... zdjął z głowy i rzucił na podłogę swój kapelusz, włożył aksaminową czapkę, zapalił grubą kościelną świecę i zaczęli spuszczając się do lochów po wazutkach kamiennych wschodach. (D. n.)

Hygiena trucizn.

W dzienniku „Europe“ doktor Ludwik Fleury umieścił ciekawy artykuł p. n. „Hygiena trucizn“, który podajemy tutaj prawie w dosłownym tłumaczeniu i polecamy szczególnie uwadze wszystkich naszych rodaków, ile, że pomieniony artykuł powstaje głównie na kosmetyki i niektóre upodobania dam naszych, na pozór niewinne, w gruncie jednak częstokroć najszkodliwsze. Jeżeli ten artykuł, jak się należało spodziewać, silną wywołał niechęć ze strony szarlatanów i przekupniów, nadużywających publicznego zaufania, z drugiej za to strony zasługuje on na głębokie uznanie i wdzięczność tych wszystkich, którzy dobro ludzkości obchodzą.

Jeżeli, powiada autor, nie masz niebezpieczeństwa dla ogólnego zdrowia nad występnym przemysłem, który pod płaszczykiem społecznej usługi, produkuje na świat podobnego rodzaju książki, jak: Medycyna domowa, Medycyna praktyczna, Medycyna bez lekarza i t. p., przeznaczane li tylko dla tego, by każdy mógł rozprawić i wyrokować o chorobie, ogłaszać taki lek uniwersalny, jak kamforę, białą lub apoteczną gorczycę i t. p., — to wielceby pożyteczną rzeczą było upowszechnić znajomość uniknięcia w każdym razie wszelkich szkodliwych przyczyn, co chwila narażających zdrowie i życie ludzkie!

Nie powinna elementarna nauka fizjologii i higieny, być obowiązkową we wszystkich zakładach publicznego wychowania? Nie lepiej byłoby trochę mniej uczyć młodzież greckich i łacińskich, a poświęcić ją tym naukom, które przy jej dojrzałości dozwolą zachować i swoje, i żon i dzieci swoich zdrowie? Czyliż wyrodzenie się rodu ludzkiego, nieustanne rozwijanie się skrofów, suchot płucnych i tylu innych chorób, będących plagą społeczeństwa, nie należy przypisać niewiedomości najprostszyc zasad tej nauki? Wiele jest pomiędzy najoswiecenijszymi klasami, męzów i niewiast, zajmujących najświetlejsze obowiązki: czuwania nad fizycznym, umysłowym i moralnym dobrobytem rodzin swoich?

Hygiena, pomijawszy niektóre godne pochwały pojedyncze usiłowania, pozostaje martwą literą dla ogromnej większości społeczeństwa. Dzienniki polityczne, te wielkie i potężne dzwignie, których głos może być tak pożyteczny, a zarazem tak szkodliwy, nie tylko nie okazują się sprzymierzeńcami higieny, lecz w większej części swoich reklam i ogłoszeń, okazują się nawet najstraszniejszymi jej wrogami; a lubo uczone czasopisma usiłują nieustannie oświecać powszechne zdrowie od szarlatanerii, oszukaństwa, zblakania, przesądów, chęciwości i ludzkich namietności, jednakże ograniczony i specjalny zakres ich działań, skazuje je niemal na zupełną niemal bezsilność, a chybiona cywilizacja bezkarnie i bezoporne trwa w swym zgubnym trybie.

Te myśli natchnęły nas straszny wypadek, który okazał całą szkodliwość chybionej cywilizacji z jednej, a niewiedomości z drugiej strony.

Uczta rodzinna stała się przyczyną śmierci ślicznego dziecięcia — piękna to uczta! Biedne dziecko żyło i uśmiechało się, gdyby jego rodzice wiedzieli jak szkodliwymi są pewne cukierki, zawiązujące swą piękną barwą obecność silnych trucizn.

Na nieszczęście niepodobna jest usunąć to wszystko, co szkodzi zdrowiu, lecz zacytujemy, któremu przypisujemy fantazję obić swoje jadaliście zielonem obiciem, niewątpliwie wybrałby inny kolor, gdyby wiedział, że wyrabianie obić zielonych w Szwajcarii kosztuje corok zdrowia i życia wielu robotników i może też zagrażać jego własnemu życiu.

Światowa dama, której pomimo zalotności, nie brakuje spóźnienia, czyliżby się nie zarzekała brukuelskich koronek, gdyby wiedziała, że białeje te pązeczki koronki często umierają otruci ołowiem?

Przyjmowałaby publiczność tak łatwo-wiernie wszystkie fałszywe ogłoszenia, gdyby wiedziała, że kosmetyki, najbardziej zalecane ze swych nieszkodliwości, zawierają w sobie najniebezpieczniejsze trucizny?

Korzystając ze zrzeczności, która się obecnie nadarza, poświęćmy nasz artykuł przeglądowi higieny trucizn, przedewszystkiem dla tego, by ochronić od niebezpieczeństw słabszą połowę rodu ludzkiego, kobiety i dzieci.

1) **Jadowne przysmaki** (konfektury lub cukierki) i zabawki. Nie bez głębokiego zdziwienia, nie bez uzasadnionej trwogi, dowiedzą się nasze czytelniczki, iż w większej części cukierków, które dzieciom swym w pudełkach dają, znajduje się do dwustu substancji będących w zasadzie najniebezpieczniejszymi truciznami królestwa mineralnego, jak: ołów, rtęć, arsenik, miedź i t. d. niedokwas ołowiu, miedzi; arsenian miedzi, chromiany alikaliczne, biel ołowiana, siarek rtęci, węgla niedokwasu miedzi; niedokwas miedzi (gryszpan), siarek arsenu.

W Londynie pan Shoonessy, z dziesięciu odmian cukierków, ubarwionych na czerwono i żółto, znalazł sześć zabarwionych rtęcią i ołowiem. W Paryżu, większą część cukierników używa trucizn mineralnych w ogromnej ilości. W Niemczech też samo.

Użycie podobnych produktów w fabrykacjach cukierków i ozdób do nich należących wycałkowicie dla państwa oka — ze szkoda żołądka i zdrowia — piękniemi barwami, daje się tylko objaśnić albo niewiedomością nie do darowania, albo nastawianiem na życie ludzkie, albo wtem że wszystkie trucizny, łatwo mogą być zamienione zupełnie nieszkodliwymi roślinnymi istotami (indygo, koszenilla, karmín, szafrań i t. d.).

Cośmy powiedzieli o cukierkach i ozdobach, do nich należących, zupełnie stosuje się do zabawek, przyozdobionych kolorowymi papierkami lub kartonami, jak np. lalki, trąbki, piszczałki i t. d. I niech pp. cukiernicy i fabrykanci nie myślą dowodzić, że doży wspomnianych ciąż są bardzo małe; nader liczne, a prawdziwie smutne wypadki przekonały, iż owe doży są dostatecznymi, by zaszkodziły zdrowiu i życiu dziecka. P. O. Réveille podczas trzyletniej swej praktyki spotkał dwa przykłady otrucia zabawkami: raz lalką, drugi raz fajarką (Archives générales de médecine, 1862). Nie było przykładów, że śmierć nastąpiła skutkiem ołowianego grzebienia? (Schotten, Gazette médicale de Paris).

Z tego, cośmy powiedzieli, wypływają dwie hygieniczne zasady, których niepowinny zapominać matki: 1) nie dowierzać żadnym cukrowym lakociom, żadnym zabawkom, jeśli te są ubarwione jakimikolwiek kolorami, albo mają gładką białą matową powierzchnię, skutki obecności niedokwasu ołowiu. 2) Pod żadnym względem nie dozwalać dzieciom brać w usta lub wewnątrz zabawki, które się im dają.

Dodajmy tu nawiasem, że wszelkie kupne zabawki, wszelkie wyroby zagraniczne, które troskliwie matki wypuszczają swą dźwiatwę, prócz fizycznych niebezpieczeństw, niemniej szkodliwie są i pod względem moralnym: przyzwyczajają bowiem dziecko do zbytków, czynią je kapryśnym i nieśmiałym, wymagającym i niezadowolonym. Kształty pierwotne, kamyczki zebra-brane u strumienia, kwiaty zerwane na łące, gałązki zielonym liściem okryte, słowem to wszystko, co ziemia nasza bez ludzkiej pomocy wydaje, co nosi na sobie żywe technienie przyrody, — owoż najwłaściwsze zabawki dla naszej dźwiatwy, która w tych tworach natury, którą się powoli odkrywa myśl Stwórcy, która piękno pokocha dla piękna, i nie będzie jej mierzyc ceną, jaką na nie wyłożyono, bez wewnętrznej ich wartości. Lecz wróćmy do autora.

II) **Jadowne kosmetyki.** Użycie kosmetyków, powiada autor, sięga głębokiej starożytności; wiele o nich pisali Hippokrates, Celsus, Galen, Paweł z Egiptu. Około epoki upadku rzymskiego cesarstwa, rzymskie panie wiele ich nadużywały, lecz jeżeli wzięci niewiele na ten zyskiwały, wyznać należy, iż hygiena nie nie traciła, albowiem wszystkie składowe ich części należały do królestwa roślinnego i nie miały szkodliwych własności. Owidiusz jednak w swojej: *Ars amandi*, obwinia kobiety o używanie ołowianych bieli-det, dla dodania pici białości. Ta fałszywa po-dęta cywilizacja, korzystając tym razem ze swych przywilejów, doszła za naszych czasów do ostatnich krańców nadużycia i okazała się najpotężniejszą niszczycielką zdrowia. Ludzie wielkiego świata ani się domyślają, iż większą część swoich chorób zawiązkująją kosztownym flakonikom, zdobitym ich toalety.

W dziele „Cours d'Hygiène.“ (*) wskazywa-limy, iż ołów, arsenik, rtęć, wchodzą w skład większej części produktów używanych do głowy i włosów. Mówiliśmy, że *Creme de Poudre*, którym nacierały usta, zawiera octan ołowiu. P. O. Réveille, profesor-adunkt wydziału medycznego farmaceutycznej szkoły w Paryżu, podał chemikemu rozbi-orowi niektóre z najużywanych kosmetyków, i my przytoczmy tutaj rezultaty, jakie otrzymał ten doświadczony chemik.

Cennik perfumowników zawiera 65 przed-miotów, do których wchodzi silne trucizny: 5 przedmiotów zawiera ołów, 4 azotan srebra, 5 rtęć, 5 białą koperwas, 3 wapno niegaszo-ne, 4 chlorek wapna, 1 kwas siarkowy, 1 kwas szczawikowy, 1 womitowy kamień, 5 sal-miak w silnej dozie, 5 kamforę w wielkiej ilo-sci, 4 wywar z gorzkiej migdałów w wielkiej ilości, 1 kłokwint, 1 tytuł, 6 opjum, 1 scilla maritima (cebula morską), 2 kolchicine, 1 cy-kutę, 2 siarczany chininy, 2 muchy hiszpańskie.

Mydła z salaty (*Lactuca virosa*), lak-tukowego soku, lak-tukowego ekstraktu, lak-tukarum-u, nie zawierają w sobie ani jednej części lactuca (salaty), lak-tukowego ekstraktu lub lak-tukarumu, a zabarwiają się zielono niedo-kwasem chromu; wielka część mydeł, krem-ów, mydeł do golenia, zabarwionych różo-wym kolorem, zawiązkująją swój kolor cyno-browi. Pan Réveille czyni przystęp następną uwagę: „Jest jeden bardzo upowszechniony zwoyczaj, mogący mieć najsmutniejsze następ-stwa, używania wraz po mydle tak zwanego *vin aigre de toilette*. Jeżeli skór-ra napojona wodą mydlaną, zostanie zmyta następnie kwaskowatym płynem, to nastąpi rozkład, a tłuste kwasy miedzi, nierozkładaj-ące się w wodzie, nie mogą być obmyte; te częstki gorzkiejsza w skórze i sprawiają w niej chroniczne zapalenia, przypisywane zażywają-zu drażnieniem brzytwy, które istotnie pocho-dzą w wielu razach z tych mianowicie przy-czyn, któreśmy wskazywali: mydło zmywać na-leży albo czystą wodą, albo też wodą zmiesz-aną z aromatem.

L'Eau de la Floride, używana do włosów, zawiera wielką dozę średniego oc-tanu ołowiu; a jednak prospekt ukazuje, że się składa z lekarskich zamorskich ziół. „Niektóre dzienniki, powiada pan Réveille, w swo-ich bezwzględnych ogłoszeniach, okazały się niskimi spółczestnikami tego niebezpiecznego szarlatanizmu; jeden z nich zalecał tę wodę, jako powracającą włosom ich pierwotny kolor, i — o cudo — nieprzyczyniającą najnie-jedź szkodliwości, albowiem się składa z so-kó w róślin, i jakoby niemająca z sobą spo-lnego ze zwyczajnymi farbnikami, których szkodliwe własności mają tak zgubne rezulta-ty.“ Wywary znane pod nazwami: *Teinture américaine*, *Chromacome*, *Teinture végétale*, *L'Eau égyptienne*, wszystkie zawierają octan srebra. Sitenil i L'Eau de Bahama zawiązkują swą własność soli ołowianej. **L'Elait antiphélique** zawiera rtęć, ołów, kam-

forę i kwas siarczany; Czerwono i białe ró-że obfitują po większej części w ołowiane i rtę-ciowe sole. Są to bardzo jadowite ciała i bywa-ją przyczyną licznych otruc. Niektóre w o d y kolońskie zawierają octan zasa-dniczy ołowiu, i p. Réveille powiada, że one sprawiają silne strucie.

Jakże okropną jest rzeczą, że publiczność tak oszukują, okradają, trują! Nie trzebaż położyć końca takim nadużyciom? A ponie-waż ogłoszenia w dziennikach są najgłośniejszymi promotorami tych otruc, należałoby za-tem zobo-wiązać je, ażeby lub stanowczo za-rzekły się większej części ogłoszeń, albo nie przyjmowały ich bez poręki ludzi wiary go-dnych. Wzywając sprawiedliwości nad gło-wnymi winowajcami, nie okazemy się wcale srogimi. Jakiegoś biadaśka, co trapiłony gło-dem, wymłuje drzwi zamieszkanego domu, by dostać kawałek chleba, posyłać do wię-zienia; a niegodziwiec, co wiedziony niekierem chęciowości, oszukuje publiczność pod wglę-dem jakości towarów, o których wie, że mogą śmierć spowodować, kończy na kilku dniach a-reztu i lekkim sztrafem! Alzaliż nie można przynajmniej zastosować do perfumowników-trucicieli tych kar, którym podlegają apteka-rze? Aptekarz, dający komukolwiek bądź tru-ciznę bez wiedzy lekarza, podlega najstraszniejszemu karom. Ostatni, być może przez pomyłkę poda-biał arsenowy kwas zamiast azotanu bizmu-tu, i za to podlega niewoli, sztrafowi, a więc wielkie doznaje straty w swoich interesach; tymczasem truciele-perfumownicy mogą bez-karnie i bezprawnie pełnić obowiązki lekarzy i farmaceutów, wydawać przywileje na kosme-tyki, które rzeczywiście są t a j e m n e m i e k a m i, ogłaszać o nich, sprzedawać i t. d. Gdymy Moljer żył za naszych czasów, to nie do lekarzy, lecz do perfumowników przemó-wiłby w ten sposób:

Dono tibi et concedo
Potentiam, virtutem atque licentiam
Cosmetica, cum methodo faciendi
Id est:
Parfumandi,
Peignendi,
Teignendi,
Maquillandi
... atque impune occidendi
Parisii et per totam terram.

(Daję ci i ustępuję władzę, moc i patent na kosmetyki; z pozwoleniem fabrykowania o-nych, t. j. perfumując, czesząc, podmalowując, łowiąc na wdękę i bezkarnie zabijając Pary-żan i całą ziemię).

Co się tyczy dzienników, wielce pożyteczną byłoby rzeczą zobowiązać je, by drukowały pod ogłoszeniami, wielkimi literami, że nie odpowiadają za prawdziwość tego, co się mówi w reklamie.

Oczekując aż się prawo wzmiesza w tę spr-awę, przypominamy, że świeża i czysta woda była jedynym kosmetykiem, którego używały Diana de Poitiers i Ninon de Lenclos. Natura dając wdzięku, dała też i środki do ich podtrzy-mania.

III) **O jadownych ubiorach.** Mniemacie bezwzględnie, że tunica centaura Nessusa jest wymysłem mitologicznym, a co najgłośniejsze: Rozczarujcie się; codziennie znajdujcie się w pobliżu jakiejś Dejanyry, któ-rą zagraża równo jak i wam niebezpieczeń-stwo — od odzieży. Wspominamy tylko nawi-awsem, że jedwabne materje napojone są rozto-rem octanu niedokwasu ołowiu, dla dodania im wagi, d y c h t o w n o s c i. Ten spo-sób odkryty, kilka lat temu, przez pana Che-valiera, zdaje się, że został zaniedbany. Lecz miejsce ich zajęły les alpagas, les orléans bril-lantes, tarlatany.

„Używane obecnie, powiada O. Réveille, czarne jedwabne materje, znane pod nazwą: alpagas, orléans brillantes, zawierają w sobie bądź siarek ołowiu, bądź siarek miedzi.“ Te sole niejadowite same przez się, w styczności z powietrzem, zamieniają się w siarkany, ma-jące nader szkodliwe własności. Bezposre-dnio nie mogą się one z tkanką połączyć; za potarciem oddzielają się od większej części materji, i zostają pochłonięte, bądź przez skórę, bądź przez organa oddychania. Według badań pana Vernois, takich zdarzeń tém wię-ciej obawiać się należy, że trucizna przyjmując się na sucho i jako proszek. Tarlatany zielo-ne, lub mające zielone rzuty, farbują arse-nem miedzi; toż samo wchodzi do niektórych części sztucznych kwiatów.

Powiedzieliśmy już wyżej, że brukuelskie koronki białą solą ołowianą; dodajmy teraz, że wszystkie te przedmioty — materje, kwia-ty, koronki — nierzadko bywają przyczyną mniejszego lub większego otrucia, nie tylko robotników, zajętych ich produkcją, lecz i tych, co je noszą, tych nawet, co się do nich dotykają.

W Pruszech, Saksonji i Szwecji niedo-kwasów arsenu zabroniono używać przy wyrabianiu obić. Lecz dobrze było rozcią-gnąć ten zakaz na wszystkie trucizny, na wszystkie przedmioty znane ze swej jado-witości i wprowadzić to zabronienie do praw-dawstwu oświeconych krajów. Wolność han-dlu powinna być ograniczoną bezpieczeństwem, zdrowia i życia obywateli.

Zakończymy prawidem, jakiego wymaga roz-prawa o higienie. Nie ufajcie ubiorom bardzo białym, ani bardzo zielonym, aczkolwiek kolor byłby oznaczał niewinność, a zielony nadzieję.

ROZMAITOŚCI.

— W Belgji niedawno na wzór Szwajcarii zaczęto wybijać miedzianą zdawkową monetę wartości 5, 10 i 20 centymów, zawierającą około 20% niklu. Z kształtu ta moneta wielce przypomina srebrną; jest mała, lekka, nie po-dlegająca zniepokowaniu, a więc niepozosta-wiająca w rękach żadnej woni. Moneta dzie-sięciocentymowa (około 6 groszy), waży 4½ grammy, dwudziestocentymowa — 7 grammy,

*) Osmazon, czyli ekstrakt zwierzęcy; pierw-astek wchodzący w skład mięsa, rozpuszczający się w wodzie.

pięciocentymowa — 3 grammy. Kopalnie ni-ku znajdują się w Belgji w kwintynan stanie. Nikiel, dzięki swej metalicznej powierzchni, korzystnie się używa do wyrabiania różnych ozdób.

— Z Nowego Jorku piszą: „W tych dniach robiono próby w arsenale w Filadelfji nad no-wym greckim ogniem. Palny materiał może być użyty w płynnej lub stałej postaci. W płyn-nej postaci wyrzucają go za pomocą pompy; w stałej zaś — umieszczają go w bombach, tak, że się zapala przed samem pęknięciem. Ogień ten nie może być zagaszony, ani nawet przy-tłumiony za pomocą wody. Pierwsze do-swiadczenie uczyniono nad trzema i pół litrami płynu; wlały do beczki z wodą, palni się nader mocno w przeciągu siedemnastu minut. Ma-terjał zaś w postaci stałej został rzucony na kupę wiorów, które się w jednej chwili zapali-ły. Zdawało się, że komisja czyniąca to do-swiadczenie zupełnie zadowolona została.

— W Anglii i Stanach Zjednoczonych bar-dzo często kradną dzieci. W Filadelfji sze-ściolatek chłopczyk, którego rodzice od lat kilku nie żyli z sobą, a który hodował się przy ojcu, przechadzał się z nianką swoją po ulicy. W tém zbliżył się do nich jakiś pan i oznajmił, że babka dziecięcia oczekuje go w powozie i chce się z wnukiem widzieć. Słu-żąca zgodziła się na to, nieznajomy wziął chłop-czyka na ręce i wsadził go do karety, w któ-rę siedział mężczyzna i dama zakryta gęstą woalką. Woznica, niezwalając na krzyk nia-ńki, popędził konie i pomimo gorliwości poli-cjantów, którzy ich chcieli dopędzić, powóz zniknął w tłumie. Dowiedziano się potem, że ludzie ci z porwanem dzieckiem udali się pa-rowym statkiem do Gadenoffu, skąd pewno po-jadą dalej. Nie odkryto ich dotąd.

— Oto jeszcze jeden przykład, jak ostrożnie trzeba się obchodzić z gazem. W telegraficz-nem biurze w Neitingen, paliły się dwa gazo-we rózki. Telegrafista, wychodząc, zakrepał zwykłe kran tak, ażeby zostawał tylko mały płomień. Razu pewnego zatrzasnął mocno drzwi za sobą, ogień pogasły, ale gaz wypły-wał. Wracając do kantoru poczuł silny za-pach gazu, zostawił więc drzwi otwarte i po-szedł po światło. Widział, że kolega jego spi-na lawcę, zaczął więc go budzić, ale na próżno. Przywołany lekaarz wywniósł go do drugiego po-koju i z trudnością wrócił go do życia. Kilka minut jeszcze, a pewnoby na śmierć ocdadził od gazu.

— Niedawno odbyło się w Lipsku ciekawe doświadczenie osadzenia warstwy żelaza za po-mocą elektro-magnetyzmu. Warstwa ta tak by-ła twardą i giętą, że w niczem nieustępowała kutemu żelazu. Praktyczne zastosowanie może zupełnie zmienić wyrób tego metalu.

— Na przesłrocznej londyńskiej wysta-wie pokazywano jako wielką ciekawość tkani-nę, wyrobną z pewnej morskiej trawy, któ-rę włókna, miękkie i giętkie w wodzie, tward-nieją na powietrzu; następnie dają się wy-rabiać na toczydło, a w razie potrzeby, mię-kczyć znowu w wodzie.

— Pewien lekarz paryzki przysłał na lon-dyńską wystawę mięso, z którego przy niż-szej temperaturze wyciągnięto wszelką zawie-rającą się w niem wodę. Wybranie się ono zachowało bez soli. Do tego mięsa dodane były rozmaite owoce, przyrządzone za pomocą szczególnego procesu, dzięki któremu zacho-wują one sok i twardość mięsa. Ciężar mięsa i owoców zmniejsza się do 75%. Z tego w cią-gu 35 minut gotuje się wyborna zupa, jakby z najlepszego świeżego mięsa, z którego o-sma z o n *) rozwija się tylko przy gotowa-niu. Mięso to i owoce mogą być ważnym ar-tykułem żywności dla wojska.

— W Kalifornji, niedaleko Gravelli Fordu znaleziono niedawno kamieniałego człowieka, leżącego na skale, w położeniu uspięniem, naj-doskonalej zachowanemu. Jedną nogą nieco zgiętą, drugą drewnianą, również zamienia-łą się w kamień. Gdy chciano podjąć ten trup, pokazało się że przysroł do skały: skutkiem wilgoci powietrza, utworzył się rodzaj mine-ralnego cementu, który się zlał w jedną masę ze skałą. Ta naturalna statua, stwardzona ręką czasu, przedstawia jedno z najgodniej-szych uwagi zjawisk.

— W jednym z północno-amerykańskich dzienników piszą: „Nierozwaga półkownika Daniela wywołała wielkie nieporządki. Mia-nował w jednym czasie i jednym miejscu dy-zurującym oficerem, kapitanem negra, a dy-zurującym porucznikiem przy nim — białego. Biali żołnierze odmówili wojskowych honorów czarnemu naczelnikowi i złożyli broń.“

— W tymże dzienniku czytamy: Pewien fermer był w tych dniach świadkiem morskie-go wybuchu. Ujrzał, niedaleko ujścia Rejs-kamy, dym podejmujący się z morza we dnie, jakby z krateru; woda nadpłynęła na to miejsce, wlatywała w górę na 50 jardów. Woda na pół mili na około była czarna jak atrament. Zjawisko to trwało 15 minut i co chwila znikło, wzbudzając głuchy szum.

— W Paryżu krąży następna anegdotka: Pani R. ma pretensją do piękności, lecz brak jej z półtora tuzina zębów (nb. naturalnych), i nie ma ani jednego włoska na głowie. Raz zaproszona do swojej przyjaciółki na wieczór, przybyła o 11 godzinie. „Ach, jakże późno, moja droga!“ zawołała gospodyni domu z przy-jaźnym wyrzutem. „Wybac na chère, da-nyom już była gotowa, lecz moja pokojowa nadzwyczaj powoli wszystko robi. Wyobraź sobie, rozczesywała mój warkocz półtory go-dziny!“ „Mogłaś tymczasem moja droga, po-chodzić po ogrodzie!“ — odparła zreźnie gos-podynini.

— Niedawno w jednym z paryzkich miej-skich sądów toczyła się nader dziwna sprawa skutkiem testamentu Portugalczyka di Gama Machado, radcy przy portugalskiem poselstwie. Człowiek ten mieszkając długi czas w Paryżu znany był ze swych szczególnych pojęć o re-ligii i ze swojego zamiłowania zwierząt, a szczególnie ptaków, na których obronę napi-sał nawet rozprawę: „La Théorie des

Ressemblances.“ Upodobanie jego do ptaków tak dalece się posuwało, że w jednym z dodatków do swojego testamentu zalecił, ażeby niektóre z należących doń ptaków były pochowane w jednej z nim mogile na emen-tarzu Père la Chaise. Oto są jego słowa: „Cheg, by mój pogrzeb odbył się na-stępującym sposobem: — pogrzeb powinien się zacząć o trzeciej godzinie po południu, wów-czas gdy ludzkie wrony zbierają się szu-kając sobie obiadu; za ciałem mojem na emen-tarzu Père la Chaise te tylko powinny iść osoby, które mieszkają w moim domu. Nie inna trumna powinna być użyta, jak tylko ta, o której wspominam w mojej rozprawie z dziedziny nauk przyrodzonych. Znajdując się ona w moim domu. Konie moje, którym tak często karmił w bułoińskim lesie, powinny iść za procesją. Ptaki, złożone w czterech tru-mnach zdobionych moje kolekcje przedmiotów z nauk przyrodzonych, powinny być położone w moim grobie“ i t. p. Do dzwiatw zmarłego należała manja tworzenia testamentów i do-datków do nich. Tych ostatnich nieraz pisał po pięć na dzień, nie mając częstokroć żadnej innej do tego przyczyny, prócz tej, że brzydka była pogoda, i że nie miał żadnego innego za-jęcia. Takich dodatków przedstawiono do są-du siedemdziesiąt jeden. Głównym celem tych do kumentów, było powiększenie dziedzic-twa przekazanego Elżbiecie Perrault, która od kilku lat służyła u niego za ochmistrzynię, tudzież kilku innym służącym. Przekazane tym sposobem summy przewyższają o wiele cały majątek zmarłego. Aczkolwiek te dodatki częstokroć żadnego nie mają sensu (jak np. jeden, w którym don Machado zapisuje sum-mę na odczyt o zwierzętach, z zastrzeżeniem żeby wyraz instykt nigdy się w nich nie uży-wał) aczkolwiek wreszcie stanęły ze swojemu prawami do sukcesji dwie angielski — Józefi-na i Adelina Walpol, sąd przecież wydał wy-rok na korzyść ochmistrzyni Perrault.

— W Hamburgu spalono niedawno uroczy-scie kupę zielonej balowej odzieży, której no-szenie do wielokrotnych przyczyniło się nie-szczęści. Dawno już bowiem nauka dowiodła szkodliwości niektórych barw, pomiędzy któ-remi najniebezpieczniejszą jest zielona; o czém zresztą, obszernie traktuje profesor Fleury, w swojej *hygienie trucizn*.

— Ze wszystkich niemieckich dzienników najwięcej upowszechniony jest: „Garten-laube“, wychodzący r. b. w 165,000 egzem-plarzy. W drukarni tego dziennika we dnie i w nocy jest w ruchu sześć olbrzymich ma-chin, których motorem jest para. Papieru wychodzi na rok za 140,000 talarów. Dzien-nik ten ilustrowany kosztuje u nas 4 ruble i 75 kop. na rok, z przesyłką, i składa się z dwóch arkuszy na tydzień. Czcionki nie wytrzymują więcej nad dwa składania, poczem się przelewa.

— Pewna gazeta angielska, chcąc odowo-dnić, że sultan w rzeczy samej był chory, do-nośi, że przez wdzięczność za szczęśliwie wy-rwany żąb bólący darował dentystę śliczny pałac na Bosforze.

— Królowa Wiktorja przesała magistrato-wi w Roburzu fotografie pomnika, który chce w tém mieście wystawić mężowi swemu; książ-kę jest w ubiorze kawalerów orderu Podwiąz-ki. Rysunek pomnika wykonał, stosując się do woli i gustu królowej, rzeźbiarz włoski Mi-nozetti.

KURSA GIEŁDOWE.

PETERSBURG, 11 (23) maja.		
— sześcioprocentowe rosyjskie srebrem	108½	109½
— pięcioprocentowe 1-6j pożyczki	94	
— " 2-6j "	96	
— " 3-6j "	97	
— " 4-6j "	97	
— " 5-6j "	94½	
— " 6-6j "	102	
— " 7-6j "	96	
— pięcioprocent. bilet banku państwa	99	98½
— akcje Giełnowe Tow. kolei żelaz.	112	111½
— obligacje 4½ proc. tocz. Tow.	86	
— akcje ryżko-dynab. kolei żelaz.	94	
— weksle (na 3 mies.): na Londyn 36½	94	
— " " " " " " " " " "	na Amsterdam 179 c.	
— " " " " " " " " " "	na Hamburg 32½	sz. b.
— " " " " " " " " " "	na Paryż	382½, 384 c.
WARSZAWA, 23 (11) maja.		
— listy zastawne oprócz kuponu	14 r.	94 k.
— oblig. skarbowe	83	69½
— akcje Główn. Tow. kolei żel.	113	50
— akcje spółki żegluga parowej	82	
— obligacje tejże spółki	81	
— akcje drogi żel. warszawsko-bydgoskiej	81	50
— " warszawsko-wiedeńskiej	72	
— weksle: na Berlin (2 mies.) za 100 tal.	97	20
— " na Hamburg (2 m.) za 300 m. b.	147	90
— " na Paryż (2 mies.) za 300 fr.	78	75
— " na Wiedeń (2 mies.) za 150 str.	89	10
— " na Londyn (2 mies.) za 1 fst.	6	58
— " na Petersburg (1 m.) za 100 r.	99	
— " na Moskwę (1 mies.) za 100 r.	98	57
RYGA, 12 (24) maja.		
— pięcioprocent. 1-6j pożycz.		95
— " 5-6j "		95
— czteroprocentowe 3-6j i 4-6j pożycz.		98½
— pięcioprocent. bilet banku państwa	369½	369½
— weksle na Londyn	180½	sz. b.
— " na Amsterdam	32½	sz. b.
— " na Hamburg	385	385½
— " na Paryż	385	385½
ODESSA, 9 (21) maja.		
— weksle: na Londyn za 1 fs.	6,61½	6,59
— " na Paryż za 1 r.	382	382½
— " na Marsylję za 1 r.	383	383½
— " na Genewę za 1 r.	384 c.	
BERLIN, 22 (10) maja.		
— rosyjskie 5-procentowe 5-6j pożycz.	89½	89½
— " 6-6j pożycz.	96½	
— polskie obligacje skarbowe oprócz kup.	80½	
— listy zastawne	91½	
— bilety bankowe	91½	
— weksle: na Petersburg (3 tyg.) za 100 rub.	100½	tal.
— " na Warszawę (krótki term.) za 90 r.	91½	tal.
HAMBURG, 22 (10) maja.		
— rosyjskie 5-proc. 5-6j pożyczki	84½	84½
— " 6-6j pożyczki	91½	91½
— " 7-6j pożyczki	88	88½
— weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	31½	sz. b.
AMSTERDAM, 22 (10) maja.		
— rosyjskie pięcioprocent. 5-6j pożyczki	89½	89½
— " 6-6j "	93½	
— weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	171 c.	
LONDYN, 22 (10) maja.		
— procentowe ang. konsolidy.	92½	92½
— rosyjskie 5-proc. 2-6j pożycz.	94½	94½
— " 7-6j pożycz.	92½	92½
— weksle na Petersburg (3 mies.)	35½	35½
PARYŻ 22 (10) maja.		
— rata 3-proc.	69	40 c.
— akcje kredytu ruchomego.	1432	
— akcje Główn. Tow. kol. żel.		
— weksle na Petersburg za 1 r.		

A. H. Kirkora.